

DIPLMADOLGOZAT

SZENYÉRI DÓRA
Gyermekcultúra Ma

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Neveléstudományi Intézet
Gyermek kultúra mesterképzési szak

AZ ÍGY TEDD RÁ! MÓDSZERTAN FEJLESZTŐ HATÁSAI

Konzulens: Dr. Nagyné Dr. Mandl Erika
egyetemi docens

Intézet/ Tanszék: Neveléstudományi Intézet / Anya-
nyelvi és Gyermek kultúra Tanszék

Készítette: **Szenyéri Dóra**
W3QB1J
Levelező tagozat

Kaposvár

2024

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	2
1 SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS.....	4
1.1 ÉNEK ÉS ZENE.....	4
1.2 TÁNC.....	8
1.3 SZÍNJÁTSZÁS	10
1.4 KÉPZŐMŰVÉSZET	12
1.5 AZ ÖSSZMŰVÉSZETI FORMÁK TRANSZFERHATÁSAI.....	13
2 VIZSGÁLATI ANYAG ÉS MÓDSZEREK	17
2.1 ÍGY TEDD RÁ!	17
2.2 A HÁROM ALAPPILLÉR.....	20
2.2.1 Vásárosdombói Mesevár Óvoda.....	20
2.2.2 Sásdi ÁMK Meserét Óvodája és Bölcsődéje.....	21
2.2.3 Kaposvári Fésűs Éva Központi Óvoda.....	23
2.3 ZENEI-MOZGÁSOS KÉPESSÉGEK ÉS NÉPHAGYOMÁNYOK ISMERETÉNEK MÉRÉSE.....	24
2.4 TRANSZFERHATÁSOK ÉS HELYI NÉPSZOKÁSOK	31
2.4.1 Hospitálások.....	31
2.4.2 Interjúk.....	35
3 ÖSSZEFOGLALÁS	41
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.....	43
4 ÁBRAJEGYZÉK.....	44
5 IRODALOMJEGYZÉK	45
6 MELLÉKLETEK.....	50

BEVEZETÉS

Mindig is érdeklődtem a kreatív feladatok iránt (kézműves tevékenységek, logikai játékok), illetve 6 évesen kezdtem meg zeneiskolai tanulmányaimat. Az említettek miatt olyan pályát szerettem volna választani, ahol ezeket a tapasztalatokat kibontakoztathatom, illetve továbbadhatom. Diákmunka keretén belül sokat segítettem gyermektáborokban, ebből kifolyólag rájöttem, hogy olyan pályára szeretnék térni, ahol gyerekekkel foglalkozhatok. Az óvodapedagógia volt így a legjobb döntés számomra. Óvodapedagógus szakon 2022-ben végeztem, akkor a hazai gyermekszínházak történetének bemutatását választottam a szakdolgozatom témájának, hangsúlyban a Hangoló Zenés Gyermekszínházzal.

Egy nagyobb faluban élek, ahol sajnos nem jellemző a közösséget összetartó rendezvények szervezése. Mivel a faluban sok fiatal – többségben gyermek – van, pár éve foglalkoztat a kérdés, hogyan lehetne élményeket szerezni a gyerekeknek, színesebbé tenni az ittélést. Előbb említett gondolatból kiindulva sokat érdeklődtem ismerősök körében, milyen programokat szoktak szervezni bölcsődében, óvodában, iskolában, vagy akár egy falunap vagy szüreti mulatság alkalmával. Alapötleteket gyűjtöttem, hogy milyen módon tudnék szervezni egy közösségépítő programot az itt élő gyerekeknek, fiataloknak. Képzéseket, iskolákat kerestem, ahol többet tanulhatok a gyerekeknek szánt programokról, azok fejlesztő hatásairól, előnyeiről a gyermekekre nézve. Egy nap az interneten találtam rá, hogy Kaposváron indul a gyermekkultúra mesterszak. A leírás alapján jó lehetőségnek tűnt. Úgy gondoltam, ez az a képzés, amire eddig vártam. Információt, illetve tanácsot kértem az akkori (és a jelenlegi) konzulensemtől, aki szintén megerősített, hogy ez a szak nekem való.

Tanulmányaim és a munkahelyem során tapasztaltam, hogy megosztóak a vélemények a különböző gyermekeknek szánt programokkal kapcsolatban pl. gyermekeket illik-e színházba, könyvtárba vagy múzeumba vinni; milyen hatással van a Ringató, Toppantó, Zenebatyu, Grimask és társaik. Az évek alatt elhangzott vélemények és személyes tapasztalatok alapján kialakult bennem egy pozitív hozzáállás a művészetek és a gyerekeknek szánt programok iránt, előbb említettek hatásairól. Ebből kiindulva a diplomadolgozatom témájának az összművészeti törekvések a gyermekkultúra színterein-t választottam.

Dolgozatom első részében szeretném bemutatni a különböző művészeti ágak: a zene, az ének, a tánc, az irodalom, a színjátszás és a képzőművészet előnyeit. Az említett művészeti területek hogyan fejlesztik a gyermeket, milyen hatással vannak a gondolkodásukra, szociális viselkedésükre és mozgásukra. A következő részben az Így tedd rá! módszertant szeretném

bemutatni: a program létrejöttét, beépítését a gyermek mindennapjába, a foglalkozáshoz használt eszközöket, dalokat. A dolgozatomban szeretném ismertetni az Így tedd rá pedagógiai program általam jónak vélt hatásait, előnyeit. Az említett részhez hospitálást és kutatást végeznék óvodákban (Sásd, Kaposvár, Vásárosdombó) – interjúkészítés beépítésével, amihez az alapító, Balatoni Katalin; egy ismerősöm, Bencze Andrea – így tedd rá foglalkozásvezető és a Kaposvári mintaintézmény egy pedagógusának a segítségét szeretném igénybe venni. Dolgozatom elkészüléséhez forráselemzést is szeretnék végezni, hogy minél több információhoz juthassak (interjúk, cikkek, tanulmányok).

A szakirodalmak feldolgozása és a kutatási eredmények alapján szeretném kideríteni, hogy beigazolódnak-e a következő feltevéseim:

1. Jobb zenei és táncos képességekkel rendelkeznek-e azok a gyerekek, akik rendszeresen részt vesznek Így tedd rá! foglalkozáson?
2. Az Így tedd rá programnak milyen egyéb transzferhatásai vannak a zenei és táncos képességek, ismeretek fejlesztésén túl? Milyen más kognitív és szociális képességeket fejleszt?
3. A tipikusan helyi (somogyi/baranyai) népszokások mennyire jelennek meg a foglalkozásokban, van-e erre törekvés? Van-e lehetőség a megvalósításra?

Dolgozatom megírásában szakmai kíváncsiságom is nagy hangsúlyt kap. Bízom benne, hogy beigazolódnak a feltevéseim, hogy a művészeti ágak nagy mértékben előnyösök a gyermekek számára. Az Így tedd rá pedagógiai program preferálásával, általam jónak vélt, fejlesztő hatásainak bemutatásával szeretném a programot megismertetni a társadalom többi tagjával is. Bízom benne, hogy a kutatás révén olyan információkhoz jutok, amik segítségével a negatívabb véleménnyel rendelkező ismerőseimet, kollégáimat meg tudom győzni az ellenkező oldalról.

1 SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

Saját véleményem szerint, a technika túl nagy teret kapott az emberek életében, szinte beszippantja az elektronika világa a társadalmat, főleg a gyerekeket. Elvesznek a kapcsolatok, a gyerekek gyakran nem tudják, hogyan kell kommunikálni, gesztikulálni. Nem mernek megnyilvánulni, nem tudják, hogyan fejezzék ki gondolataikat, érzéseiket, egyre többen küzdenek beszédproblémával. A hagyományos könyvolvasás, mozi-, színházélmény háttérbe szorul, mert elfoglalja helyüket az online tér. Úgy gondolom, hogy az említett (sokak szerint régi) értékek megmaradásában, egy adott térség, lakóhely hagyományainak megismerésében, visszahozatalában sokat segíthetnek az összművészeti törekvések.

A különböző területek: tánc, mozgás, ének, zene, irodalom, színjátszás, képzőművészet, mese, mind nagy hatással vannak a gyermekek fejlődésére, személyiségük kibontakozására. A különféle tevékenységek során az ember egy közösség tagja, ahol megtanul együttműködni, kommunikálni, és mindemellett fejlődik a fantáziája, az önkifejezése, a kezűgyessége, a mozgáskoordinációja... és még megannyi képessége. A társaságban való részvétel mindezek mellett előnyös az élmények feldolgozására, a mentális egészségre és a közösségösszetartásra is.

1.1 Ének és zene

Éneklésről akkor beszélünk, amikor az előadó nem prozódikus szöveget ad elő, hanem dallamot. A dalok évszázadok óta segítenek bennünket abban, hogy gyermekeinknek énekeken keresztül tanítsunk meg sok-sok tevékenységet, dalolás közben hamarabb elmúlik a bánat, s közös éneklés közben könnyebben átélhetjük egymás örömét is. „A nép dallal vet és dallal arat, dallal siratja el halottait, dallal ünnepli a szüreti bőséget, dallal beszél el istenek és hősök csodatetteit – de nem süllyed odáig, hogy hűrt s sípot beszéltesen önmaga helyett.”¹ Előbbi idézet is azt támasztja alá, hogy az éneklés a legkülönlegesebb hangszer. Egy olyan hangszer, ami mindenki számára adott, természetességéből fakadóan ott van, én nem szükséges hozzá eszközt vásárolni, ami a hangok megszólaltatásában segít. Énekelni mindenki tud, de a legtöbb ember csak a maga szórakoztatására teszi. Az elismert énekesek és zenészek rendelkeznek egy bizonyos zenei képességgel (ritmusérzék, zenei hallás, zenei memória, zenei előadásmód,

¹ Szabolcsi Bence (1974): A zene története. Budapest: Zeneműkiadó, p. 38.

hangszeres technika, muzikalitás)², amivel együtt születtek, illetve rengeteg gyakorlás áll a hátuk mögött.

1. ábra: „Parasztok Sáros vármegyéből”

(Forrás: Kaposi Edit – Pesovár Ernő (1983.): *Magyar Táncművészet*. Budapest: Corvina Kiadó. p. 13.)

Mi is a zene? Ez egy olyan dolog, amit nagyon nehéz megfogalmazni. Egy biztos, a zene során a hangok egy bizonyos szabály, egy alaposan kitervelt rendszer alapján követik egymást. A zenében szerepet játszik a hang, a beszéd, a hangszeres játék és a csönd egyaránt. A zenét hallgathatjuk, játszhatjuk és énekelhetjük. A zene segít az érzelmek kifejezésében, legyen szó örömről, dühről, szomorúságról. „A zene híd. (...) Összeköti az embereket valami feljebbvalóval, a zene kimondja azt, ami kimondhatatlan.”/Emily Murdoch/ A zene fontos része a ritmus (hangok rendszeres ismétlése meghatározott időközönként) és a dallam (különböző hangok egymásutánisága egy meghatározó szabály alapján). A zenét két csoportra lehet osztani a hangszeres játékokra és az éneklésre.

A hangszeres játék énekhang nélküli, hangszer segítségével megszólaltatott zene. A hangszeres játék a 15-16. században különült el a vokális műfajtól.³ A hangszeres zene fejlődésével számos hangszer jött létre, amiket megszólaltatás (fúvós, ütös, pengetős, billentyűs, vonós), anyag (réz, fa, bőr) és hangszín (szoprán, alt, tenor, basszus) szerint is lehet csoportosítani. Az első hangszerek között lehet megemlíteni a pánsípot, a lantot és a hárfát.

A zenén belül megkülönböztetünk komoly-, nép- és könnyűzenét. A komolyzene mögött sok évnyi tanulás és gyakorlás áll, a művek elkészültét szigorú szabályok alkotják. A komolyzene kategóriájába nem csak a gregorián énekek és az operák tartoznak, ide sorolhatjuk a

² Varga Hajnalka (2020): A zenei képesség fejlesztésének technikái a zeneiskolai, illetve a konzervatóriumi gyakorlatban. [Szakdolgozat] Budapest: Vienna Konservatorium Budapest. p. 7. in Parlando Zenepedagógiai folyóirat 2021 (1) Letöltés dátuma: 2024. 03. 03. Forrás: https://www.parlando.hu/2021/2021-1/Varga_Hajnalka.pdf

³ Hangszeres zene. In: Zenei ENCIklopédia honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 03. forrás: <https://www.zenci.hu/szocikk/hangszeres-zene>

musical számokat, a szimfonikus zenekarok előadásait és híresebb kórusokat.⁴ A komolyzene nagy segítséget nyújt az esztétikai érzék kialakulásában, ráhangolja a hallgatót a stílusokra, egyfajta alaprítmust nyújt. Sokan úgy tartják, a komolyzene hallgatása gyógyít és megnyugtat. A komolyzene műfajaihoz tartozik a balett, a fuga, a kamarazene, a mise, az opera, az operett és még sokáig folytathatnám a sort, sokan csak klasszikuszenének nevezik. A komolyzenét főleg színházakban, operaházakban játsszák, de már egyre több koncerttermet és színháztermet alakítanak ki például művelődésházakban.

A könnyűzene, vagy másnéven popzene (popular music) szabadabb alkotást, előadást tesz lehetővé. A művek elkészültét nem jellemzi szigorú szabályrendszer. „...az általánosabb ismereteket tartalmazó lexikonok „könnyűzene” szócikkeinek kulcsfogalma a „szórakozás”.⁵ Célja tehát a szórakoztatás, a nép (hallgatóság) jobb kedvre derítése. A könnyűzenében jellemző részek a verse, a refrén és gyakran az átkötés. A versek dallama általában megegyezik. A több évnnyi munka és hangjegyzírásbeli fejlődés után megjelentek a kották a kereskedelemben, ami segítette a zenésztársadalmat. Az amatőrök is könnyebben hozzáfértek, egyre többen énekeltek vagy zenéltek saját szórakozás céljából akár családban, akár baráti társaságokban. a 20. század elején a rádióban is megjelent a könnyűzene, ami nagyban hozzájárult a gyors terjesztéshez, ezáltal egyre több ember kezdett el dalokat és hangszeres játékokat tanulni, illetve amatőr csapatokban összerendezve előadni. A 20. század második felében a televízióban is egyre több vetélkedő volt, ami szintén az elterjedést segítette, illetve a szórakoztatást. Manapság lépten-nyomon találkozunk a könnyűzenével (rádió a tömegközlekedésen, háttérzenék a bevásárlóközpontokban, reklámok alapzenéi, a különböző játékok pl. kisautók, játékbaba, stb.) A könnyűzene műfajai a ragtime, a blues, a country, a jazz, a pop, a rock, a hiphop, a heavy metal és az electro.⁶ Mind más műfaj, mégis egy csoportba tartozóak. Céljuk közös: a hallgató jobb kedvre derítése, öröm okozása, élmény nyújtása.⁷

A népzene egy nemzet hagyományaira épül, az adott ország/ társadalom szokásaira, stílusaira és történetére. A népzenében is elkülönítünk hangszereszenét és dalt. A népzenék szerzője ismeretlen, a kottákat nem jegyezték le, szájhagyomány útján terjedt. „A népzene az írásos szerkesztettség körein mindig kívül maradó, szájhagyomány útján terjedő, egységes stílusokba rendeződő zenei köznyelv, melyet a társadalomnak egy bizonyos történetileg meghatározott

⁴ Thurzó Sándor József (2020): Klasszikus zene vagy komolyzene? Történet dióhéjban!. Thurzó Sándor József – komolyzene blog. Letöltés dátuma: 2024. 03. 03. forrás: <https://duo-varadiensis.hu/a-zene-es-a-komolyzene-tortenete-diohejban/>

⁵ Vedres Csaba (2006): Mi az, hogy könnyűzene?. Budapest: Kairosz Kiadó, p. 14.

⁶ Könnyűzene: In: Zenei ENCiklopédia honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 03. forrás: <https://www.zenci.hu/szocikk/konnyuzene>

⁷ Vedres Csaba (2006): Mi az, hogy könnyűzene?. Budapest: Kairosz Kiadó, p. 11-29.

része hosszú időn át használt, vagy használ. A 18. század óta (Herder nyomán) a használók e körét "nép"-nek nevezik, innen a "népdal", "népzene" elnevezés.”⁸ Ebből kifolyólag az évek elteltével több változat maradt fent, hiszen írásos anyag hiányában változások következtek be, abból kifolyólag, ki hogyan emlékezett rá, hogyan adta tovább. Magyarországon a 19. század második felében indult el a népzene gyűjtése Vikár Béla ötletének köszönhetően. Híres népzene-gyűjtő volt még Bartók Béla, Kodály Zoltán és Lajtha László. Bartók és Kodály a saját alkotásaiban is megjelenítette a népzene, ezáltal a világ minden tájára eljuttatták. Kodály Zoltán a népzene a módszerébe is beépítette, a népzene fontosságát hirdette. „Ösztönzésére és állandó közreműködésével kezdték el a magyar zenei anyanyelvnek a zeneoktatásba való ültetését. A tananyagba egyrészt konkrét idézetek, népdalok kerültek, másrészt Kodály maga komponált a népdalok szellemében, hangvételében fogant gyakorlatokat, mint a 333 olvasógyakorlat, ötfokú zene négy füzet, a Bícunia Hungarica...”⁹ A népzene és a népdalok megőrzése és fontossága céljából táncházmozgalmakat hoztak létre, amik egyre népszerűbbek lettek, a fiatalok kedvenc szórakozási lehetősége lett, ennek okául „A Népművelési Intézet mintegy ötven fő részére rendezett táncházvezetői tanfolyamot...”¹⁰ Manapság már nemzetközire nőtte ki magát. A rendszerváltozás után az oktatásba is bekerült a népzene fontossága: énekórák, néptáncórák, iskola utáni néptánc szakkörök.

Az ének és a zene fejleszti a személyiséget, kialakít egy stílust – egyfajta hovatartozást – a hallgatóban/ előadóban. A stílus képviselésével a személy tartozik egy csapathoz, a társadalmon belül egy csoporthoz, melyben közös érdeklődési körökkel rendelkeznek. A hovatartozás segíti a szocializációt, az önbizalom erősítését. A dalok hozzájárulnak a nyelvi fejlődéshez, fokozzák a beszédkedvet. A mindennapi éneklés-zenélés nagy mértékben fejleszti a zenei képességeket, hiszen a „naponta végzett zenei foglalkozás igen gyors tempóban fejleszti ki a zseni gyermekben a ritmusérzék, a tiszta éneklés iránti készséget, az átélt interpretálást, élel-síti a memóriát, és pontosságra nevel.”¹¹ Az alkotások magunkba szívása, illetve elsajátítása fejleszti a figyelmet és a koncentrációt. A többszöri éneklés, illetve zenehallgatás pedig hozzájárul a memória fejlesztéséhez, a gondolkodáshoz, a képzelet fejlesztéséhez. Az említett

⁸ Népzene. In: Pannon Enciklopédia. Arcanum Adatbázis Kiadó (N. a.) Letöltés dátuma: 2024. 03. 03. forrás: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/pannon-pannon-enciklopedia-1/a-magyar-sag-kezikonyve-2/zene-es-tanc-16C2/nepzene-17A1/>

⁹ Szőnyi Erzsébet (1984): Kodály Zoltán nevelési eszméi. Budapest: Tankönyvkiadó, p. 10.

¹⁰ Kaposi Edit (1983): Néptáncpedagógus képzés. In: Kaposi Edit – Pesovár Ernő (szerk.): Magyar Táncművészet. Budapest: Corvina Kiadó, pp. 150–155.

¹¹ Szőnyi Erzsébet (1984): Kodály Zoltán nevelési eszméi. Budapest: Tankönyvkiadó, pp. 35-36.; Vö. Gembris, Heiner (2002). Grundlagen musikalischer Entwicklung unter dem spezifischen Aspekt der Kommunikation. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: https://kw.uni-paderborn.de/fileadmin-kw/fakultaet/Institute/IBFM/Downloads/Abstract_Karajan_Centrum.pdf

hatásokat Forrai Katalin is leírja könyvében: Ének az óvodában, valamint állítása szerint „A zene nemcsak kiváltja az érzelmeket, hanem fékezheti is az indulatokat, sőt gyakran azok megváltoztatására is képes, hat a gyermek akaratának fejlődésére.”¹² A gyermekek fejlődésének során egy kiemelt feladat, hogy élő zenéhez jussanak, hallják az édesanyát, a pedagógust, a színeszt énekelni, hallják a hangszereket, a zenekart zenélni, hiszen ezáltal lesz hiteles a fejlesztés pl. egy jó hangmagasság, egy jó ritmus, jól érthető szöveg. A mesterséges, gépi zene és a számítógépről lejátszott dal nem adja vissza a hitelességet. Eldeformálja a ritmust, nem érthetőek tisztán a szavak, amik akadályozzák a gyermeket a hatékony tanulásban, hátráltatják a fejlesztést. Az élő zene és dal hozzájárul az élvezetességhez, a meghatározóbb élmény kialakulásához, valamint nagyban fejleszti az esztétikai érzéket.

1.2 Tánc

A tánc egy különleges műfaj. Egyszerre sorolható a művészethez és a sporthoz is. A tánc különböző mozdulatok sorozata (koreográfia), amit az emberek rendszerint zenére vagy énekre, vagy a kettő ötvözetére teljesítenek. A táncok alapjának a balettet tekintik. A táncot is csoportokra lehet bontani: néptánc (verbunk), klasszikus tánc/színpadi (keringő, balett), hihop (break-tánc), társastánc (salsa, bachata).

A tánc különböző formáinak, műfajainak Magyarországon is nagy hagyománya van. Pesovár Ernő is említi egyik rövid tanulmányában, hogy eleinte a kör- és füzértáncok voltak jellemzőek, amelyeknek sokszor rituális szerepet tulajdonítottak „A kör- és füzértáncok egykori rituális szerepére a tánc hagyomány alapján következtethetünk, mivel a tavaszi termékenységi mágiát őrző szokásokban és a lakodalom egyes szertartásos mozzanataiban ezek az uralkodóformák.”¹³ A 16. században népszerű volt a hajdútánc, ami párbajszerű elemekkel volt tele, általában karddal vagy szekercével táncolták, a török elleni küzdelemre utalt, valamint a katonaság cselekedeteire. A hajdútánc utóda lett a csürdöngölő, ami Erdélyben volt nagyon ismert, majd ebből alakult ki a verbunk. A verbunk torborzóként is ismert, ami abból ered, hogy a

¹² Forrai Katalin (2016): Ének az óvodában (Felújított, átdolgozott kiadás). Budapest: Móra Könyvkiadó, pp. 13–17; Vö. Miendlarzewska Ewa Aurelia, & Trost Wiebke Johanna (2014). How musical training affects cognitive development: Rhythm, reward and other modulating variables. *Frontiers in Neuroscience*, 7(8 Jan), 1–18. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://www.frontiersin.org/journals/neuroscience/articles/10.3389/fnins.2013.00279/full>

¹³ Pesovár Ernő (1983): Történeti előzmények. In: Kaposi Edit – Pesovár Ernő (szerk.): Magyar Táncművészet. Budapest: Corvina Kiadó, pp. 9–26., Vö. Adshead-Lansdale Janet – Layson June (1994): Dance History. An Introduction. London: Routledge. Letöltés dátuma: 2024. 03. 24. forrás: <https://dancestudentspace.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/08/dance-history-an-introduction-routledge.pdf>

katonák toborzása során alkalmazták. A táncoknak köszönhetően terjedt el a bálozás hagyománya is, ahol a résztvevők nem csak saját nemzeti táncaikat járhatták, hanem más országok hagyományait is elsajátíthatták pl. mazurka, polka, keringő. A szegényebb nép nem tudta megengedni magának a belépőjeggyel rendelkező bálakat, ahol a csinosabb öltözést is igényelték egymástól a résztvevők, így ők a helyi kis kocsmákban, csárdákban gyűltek össze táncolni, vigadni, ennek hatására alakult ki a csárdás.

2. ábra: Úri bál

(Forrás: Kaposi Edit – Pesovár Ernő (1983.): *Magyar Táncművészet*. Budapest: Corvina Kiadó. p. 23.)

A tánc több területen keresztül hozzájárul az emberi közösség fejlesztéséhez, formáláshoz. Egyik legfontosabb a szocializáció. A táncos egy csapat tagja, ahol megnyílik, a hasonló érdeklődésű társaival beszélget, tevékenykedik, kikapcsolódik. Egyfajta alkalmazkodás más emberek igényeihez, ugyanakkor szórakozási lehetőség is, egy hobbi. A tánc hozzájárul a fizikum fejlődéséhez is pl. fizikai aktivitás: a táncos rendszeres mozgásban van, ami segíti a csontok, az izmok fejlődését, egyfajta rugalmasságot ad a szervezetnek, stabilizálja az ízületeket. „a néptánc oktatásával az agy jobb és a bal felének harmonikus fejlesztése folyik. Integráló a mozgás, a zenei hatások és az érzelmi motiváció tekintetében. A tánc rendkívül intenzív mozgás. Az állandóan jelen lévő zenei kíséret folyamatosan fejleszti a zenei alapkészségeket: hallás, ritmusérzék, zenei stílusok, zenei egységek, tiszta énekhang, hangképzés stb.”¹⁴ A tánc segítségével fejlődik az egyensúly, amit a forgások és ugrások végrehajtásának köszönhetünk. Ha már a forgásoknál, ugrásoknál tartunk, megemlíthető, a szem-kéz, illetve szem-láb koordináció, hiszen a táncosnak nagyon jól kell érzékelnie mikor milyen távolságba lépjen, milyen hosszúra nyújtsa karját, hogy társát elérje, megpörgesse, felemelje. Maga a tánc ütembeli lépései, a háttérben szóló zene vagy ének hozzájárul a ritmusérzék fejlődéséhez, ami kölcsönösen segíti a zenei érzéket. „Elősegítik tehát az önkép, az ego megértését. A tánc továbbá fejleszti az

¹⁴ Kun Katalin (2013): Alapkészségek fejlesztési lehetősége a népi játékok és a néptánc tanításával. Tudásmenedzsment., 13 (1), p. 89. Letöltés dátuma: 2024. 03. 04. forrás: https://epa.oszk.hu/02700/02750/00028/pdf/EPA02750_tudasmenedzsment_2012_01_088-097.pdf

egyensúlyérzék, hatása van az izomzatra és annak működésére, mozgásutánzó képességeivel pedig javítja a memóriát is.”¹⁵ A folyamatos, rutinszerű mozgás, a harmónikus kikapcsolódás hozzájárul a pszichikum megfelelő működéséhez, oldja a szorongást, megelőzi a depresszió kialakulását.

1.3 Színjátszás

A színpadi előadás megjelenítésében szerepe van a beszédnek, a zenének, az éneknek, a mozdulatoknak (táncoknak) és mind ezek mellett a különböző látványelemeknek (szerephez illő öltözet, korhoz igazodó hajviselet, egy jól megválasztott pozíció a világosításhoz...).

A színjátszás is nagy múltra tekint vissza, számtalan forrás igazolja, hogy a művészetnek ez az ága jelen volt szinte minden korban és mindenhol.¹⁶ Eleinte nem volt elkülönítve a nézőközönség és az előadó, a jelenlévők együtt táncolták el a vallási elemeket. Az idő múlásával elkülönült a nézőközönség, teret adott az előadónak, a tehetsége kibontakozásának. Az előadó középen játszott, a látogatók számára pedig kialakították a nézőteret.

A színjátszás kialakulásakor eleinte vándortársulatok járták az országokat, akik előadtak egy-egy történetet, vallási mitológiát. Később állandó játszóhelyekkel rendelkező kisebb színjátszó társaságok alakultak, majd az évek előrehaladtával szinte minden városnak, intézménynek (főleg iskolának) saját színjátszó társulata lett. Az ősi táncok és a színjátékszerű vallási szertartások mellett a bábjáték is nagy múltat tudhat maga mögött. A bábjáték a keleti népektől származik, ide sorolható a Ráma-játék és a marionett is: ezzel a technikával adták elő többek között a betlehemi történetet is. A bábjáték elterjedésével minden nemzetnek saját bábtípusai és bábfigurái alakultak ki. Például Japán: Bunraku, Olaszország: Pulcinella, Németország: Kaperl, Oroszország: Petruska, Törökország: Kargöz, Magyarország: Paprika Jancsi és Vitéz László.¹⁷ Az új műfajok megjelenésével a bábjáték fontossága lecsökkent olyan értelemben, hogy manapság a bábjáték inkább a gyerekeknek szól, a felnőttek többnyire gyermeki tevékenységnek tartják.

¹⁵ Láng Éva, Szöllösi Roland (2023): A mindennapos testnevelésen belül végzett táncos fejlesztő gyakorlatok hatása a tanulók kognitív és motoros képességeire. Új pedagógiai szemle 73 (7-8). p. 88. Letöltés dátuma: 2024. 03. 04. Forrás: https://epa.oszk.hu/00000/00035/00247/pdf/EPA00035_upsz_2023_07-08_087-103.pdf

¹⁶ Balogh Géza (2019): Az amatőr bábjáték múltja és jövője. In: Art Limes, 16 (1). p. 7-15.

¹⁷ Bábjáték szócikk. In: Magyar Néprajzi Lexikon. Letöltés dátuma: 2024. 03. 04. Forrás: <https://mek.oszk.hu/02100/02115/html/1-449.html>

3. ábra: A Hangoló Zenés Gyermekszínház előadása - Állatok olimpiája

(Forrás: Saját fénykép, 2021, Kaposvár)

Az előjátékos színpadi előadások több szempont alapján csoportosíthatók. A zenés színházi műfajok csoportjába tartozik az opera, az operett és a musical. A másik csoportba az ének és zene nélküli prózai előadás tartozik. A harmadik csoportba sorolható műfajoknál a zene és a mozdulat (tánc) kap nagy szerepet, a prózának alig, vagy egyáltalán nincs szerepe: pl. a balett, pantomim. A mai értelemben vett balett, akárcsak az opera, szintén Olaszországból származik. A műfaj továbbfejlődése XIV. Lajos francia királynak köszönhető, ezáltal a műfaj nyelve a francia lett. A 18. században a balett műfajából született meg a pantomim. A balett elsajátításhoz több tréning is tartozik, ezek közül a legismertebb a Royal Balett (angol) és a Vaganova módszer (orosz).¹⁸

Előnyös a gyermeknek a színház? Jó hatással lesz a fejlődésére? Ha ezt a két kérdést feltenné nekem valaki, a válaszom kettő határozott igen lenne. A színjátszás során a néző fantáziája fejlődik, hiszen nem mutatnak meg mindent, nekünk (illetve a gyerekeknek) kell a részleteket mellé gondolni. A produkció során – függetlenül attól, hogy egy óvodai csoportban van a gyermek, vagy egy színházban a családdal – szocializálódik, elsajátítja a társas viselkedés egyes mozzanatait: pl. a műsor alatt csendben vagyok, nem beszélgetek előadás közben; ha szükséges, felállok, hogy elengedjem, aki beljebb ül, nem piszkálom-zavarom a körülöttem ülőket; a darab végén az ajtón való kimenetelkor nem tolakodok, szabad utat engedek egy idősenek, egy betegnek. Később ismerősökkel, barátokkal, családtagokkal jól lehet beszélgetni a látottakról, a cselekményről, ami segít megerősíteni a már meglévő kapcsolatokat, illetve újakat létrehozni a közös érdeklődés mentén. Az előadások alatt új szavakat, kifejezéseket lehet tanulni, amelyek fejlesztik a szókincset, a beszédet. Manapság egyre több olyan előadás van, főleg a gyermekek számára, ahol a színész kiszól a nézőkhöz, ezáltal érdeklődést vált ki, vagy akár szerepbe is bújhat és a produkció részese lehet a közönség egy-egy tagja, a gyerekeknél mindez még a beszédkedvet is fejleszti. A zenés előadások során a néző új dalokat sajátíthat el,

¹⁸ Balett. In: Budapest Táncművészeti Stúdió Szakgimnázium oldala. Letöltés dátuma: 2024. 03. 04. Forrás: <https://www.tanciskola.eu/index.php/2-nem-besorolt/64-klasszikus-balett>

vagy ha van rá lehetőség, együtt énekelhet a színészekkel, ami hozzájárul az éneklési készség fejlődéséhez (hangszín, ritmika), és fokozza az élményeket.

1.4 Képzőművészet

A cím egy széles területet fed le, ide sorolható a festészet, grafika, szobrászat, építészet, fotó- és filmművészet. Az első művészetképző intézmények a reneszánsz korban alakultak ki. A festészetnek két csoportja van: nem ábrázoló (absztrakt művészet) és ábrázoló. Az ábrázoló csoporthoz sorolják a tájképeket, arcképeket, tárgyak megörökítését. A szobrászat térbeli ábrázolás. Ennél a kategóriánál szintén csoportokat lehet elkülöníteni: öntött, faragott. A médiaművészethez tartozik a fénykép, film és videó elkészítése. Az idő haladtával, a technikai újításoknak köszönhetően kialakultak az animációk, szimulációk, élővideók.¹⁹

Összegezve, „a művészetek nagymértékben elősegítik az értelmi és az érzelmi erők egyensúlyát, a személyiség magasabb szintű gazdagságát és harmóniáját. A művészeti nevelés lényegében nem más, mint a személyiséget gazdagító sajátos hatáslehetőségek kibontakoztatása.”²⁰ Mindegyik képzőművészeti ágra elmondható, hogy segíti az esztétikai érzék kialakulását, fejlődését, szorongásoldó, segítségével megszünteti vagy enyhíti a depresszió tüneteit. Ezekhez a területekhez tartozó technikák elősegítik a kreativitást, ügyesedik a finommotorika, fejlődik a szem-kéz koordináció is. Az alkotások létrehozása során fejlődik a figyelem, a koncentráció, a türelem. Fontos megemlíteni, hogy ha az alkotó közösségben dolgozik, a szociális képességek széles skálája fejlődik: empátia, rugalmasság, kommunikáció. „Egy nagyobb színvonalú betanulásának az izgalmi és nehézségei mindig komoly próbakövei az összetartásnak, de az egymást segítő közösségi munka szép élményét is megadják. Mindezek a művészeti gyakorlatok és alkotások az akaratot erősítik.”²¹

¹⁹ Takács Vera (2016): Játszunk bábszínházat: Az MTV gyermekműsorai. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://gyerektvtort.blogspot.com/2016/09/babok-baratok.html>

²⁰ Foghtűy Krisztina (1993): Pedagógia, művészetpedagógia, múzeumpedagógia. Iskolakultúra, 3(21-22), p. 39. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/29247/28965>

²¹ Foghtűy Krisztina (1993): Pedagógia, művészetpedagógia, múzeumpedagógia. Iskolakultúra, 3(21-22), p. 42. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/29247/28965>

4. ábra: Farsangi szemüvegek készítése

(Forrás: Saját fénykép, 2024, Vásárosdombó)

1.5 Az összművészeti formák transzferhatásai

Az említett művészeti ágak mind kölcsönhatásban vannak egymással. A fent tárgyalt területek hatnak egymásra, szoros kapcsolatban állnak a személyiségfejlesztéssel is. A művészeti képességek kisgyermekkorban fejleszthetőek a legjobban, ilyenkor fogékonyabbak, jobban motiválhatóak a gyermekek. A komplexebb művészeti tevékenységek során nagyobb lehetőség van a különböző stílusok megismerésére, elsajátítására, ami később segíti a sikeres önkifejezést is.

Az összművészet során egyszerre jelennek meg a különböző művészeti területek. Párhuzamosan, egyidőben van jelen a zene, a mozgás, a kommunikáció, az ábrázolás. A különböző területek összekapcsolása komplexebb módon hat a gyerekekre, nagyobb fejlesztést lehet elérni velük. Az említett ténytet többet felismerték a művészeti nevelés területein, és kidolgozták saját pedagógiai módszereiket. Néhány ismertebbet szeretnék megemlíteni.

Az egyik ismert összművészeti módszer Kokas Klára pedagógiája. A módszer a zenére, az egyenletes lüktetésre és a ritmusérzékelésre épül, kiegészítve tánccal és képzőművészettel. Az alapokat Kodály Zoltán tanítványaként sajátította el, innen eredhet a népzene-népdalok hallgatásának vonala. Kokas Klára szemlélete a gyerekek tevékenykedtetésre, mint örömforrásra, derűs, alkotó együttlétre irányult, foglalkozásai során mindennap megjelent a gyermekek támogatása, a gyermeki világ felfedezése: „...felfedező úton járok gyerekországban”. Kokas módszerében nagyon fontos szerepet kap az elfogadás, hogy a gyermek örömként élje meg a tevékenységeket és ne arra gondoljon, hogy valamiben nem jó, hiányosságai vannak, le van maradva a társaitól. Módszerében szerepet játszik az improvizálás, a hangulatok-érzelmelek kifejezése: „Módszerével, a zene és mozgás együttes, komplex erőforrásával a személyiség

harmonikus kibontását kívánta segíteni.”²² Gyakorlatai során a gyermekek párosával és kiscsoportokban mozognak, az önfelelt szabad mozgások segítik a hangzó anyag befogadását és az esztétikai érzék fejlődését. A nyugalom, a szabad önkifejezés az idegrendszert is fejleszti és egyben nyugtatja. A szabad önkifejezés hozzájárul a kreativitás kialakulásához, bátorsághoz. A módszer egyfajta megerősítés a gyermekek számára, hogy merjenek megnyílni mások előtt, ne féljenek az elvárásoktól. Kezdeti feloldásnak nagyon jól hasznosítható a nevek visszaénekklése (természetesen nem kötelező, ha valaki nem szeretné, csak csendben meghallgatja társait). A Kokas-féle pedagógia három részből áll. Az első egy népdal-gyerekdal énekklése, átdolgozása. (Például Cifra palota: többször ismétlik, „Milyen belülről?”, „Ebben a palotában bármivé válhatsz. Te mivé változnál?”, ...esztendőre, vagy kettőre királynő/király leszek én, ...esztendőre vagy kettőre elringatlak én. „Keress egy helyet, ahol elpihenhetsz.” A gyerekek lefekszenek a matracon, elcsendesednek.) A második részben egy komolyzenét vagy egy komoly zenei részletet hallgatnak meg a gyerekek, közben szabadon mozognak (pl. kendőkkel). (Például Bach B-moll zenekari Suite No. 2 Bourée – „A zeneműből csak egy részlet hangzik el, körülbelül egy perc. A gyerekek csendben fekszenek, sokan a szemüket is becsukják”. -Érzed, hogy a zene belebújik az ujjaidba? -ismét elindul ugyanaz a zene. A gyerekek fekvé maradnak, de ujjaiuk táncra perdülnek, és a láthatatlan trombita billentyűin játszanak. /zene/ -Most megmozdítja a karjaidat is. /zene/ -Az egész testedbe belebújik a zene. /zene/ -Elindulsz – látod, hogy a palota kertjébe kerültél. Nézz szét! /zene/ -Sok érdekes dolog van a kertben. Ha találtál ott valamit, mutasd meg a társadnak! /zene/ -Ha van valami dolgok abban a kertben, tegyétek meg! /zene/) Végül a harmadik részben az átélt, megjelenített élmények ábrázolása következik (festés, rajzolás, agyagozás). Az ábrázolás közben is ugyanaz a komolyzene ismétlődik.²³

Kokas Klára pedagógiáját átvette tanítványa, Reikort Ildikó is – ReikArt módszer néven. Több éven keresztül együtt dolgozott Kokas Klarával, így tőle sajátította el az alternatív pedagógia alapjait. „Szándéka az, hogy szinten tartsa azoknak a gyerekeknek a készségeit, akiknek kapcsolatai a digitális eszközökre korlátozódnak. A csoportos foglalkozásokon a zeneműveket vagy hangszeren szólaltatják meg, vagy mozdulatokkal, pantomimjátékkal, a képzőművészet eszközeivel fejezik ki zeneélményeiket.”²⁴ A fő hangsúly itt is a zenei átélésen van szabad

²² Deszpot Gabriella (2021): Kokas Klára mint abszolút pedagógus? Letöltés dátuma: 2024. 04. 15. forrás: https://real-eod.mtak.hu/9626/7/325_340_Abszol%C3%BAt%20pedag%C3%B3gusok.pdf

²³ Major-Bácskai Alexandra (2020): Kokas Klára pedagógiája. In: Tudomány és Hivatás 5 (2) p. 75-83. Letöltés dátuma: 2024. 04. 15. forrás: https://epa.oszk.hu/04100/04185/00006/pdf/EPA04185_tudomany_es_hivatas_2020_02_075-083.pdf

²⁴ Gurzó K. Enikő (2022): Reikort Ildikó alternatív zenepedagógiai módszere együttérzésre nevel. In: Magyar Nemzet online folyóirat. Letöltés dátuma: 2024. 04. 15. forrás: <https://magyarnemzet.hu/lugas-rovat/2022/12/reikort-ildiko-alternativ-zenepedagogiai-modszere-egyuttesre-nevel>

mozgással kifejezve. A ReikArt módszert nyitottság jellemzi, más stílusokat is átvesz, beolvaszt, ezáltal mindig közel marad az adott közösséghez, illetve társadalomhoz. Munkája során Reikort Ildikó is tapasztalta, hogy minél nagyobb egy gyermek, annál nehezebb rávenni a szabad, önkifejező mozgásra, így módszerében a hangszerekkel való improvizatív zenélést részesíti előnyben. A módszer alapját a zene és a tánc kapcsolata adja meg. A pedagógus iránymutatást nyújt, melynek segítségével életre keltenek a gyerekek különböző alkotásokat, érzelmeket vagy akár természeti hangokat. A zenei motívumokat dramatikusan is feldolgozzák eszközök segítségével, például kendőkkel. A pedagógiában kiemelt szerepe van az elfogadásnak, az empátiának. A módszer segít, hogy a gyerekek könnyen megnyíljanak mások előtt, merjék kifejezni önmagukat és gondolataikat. A módszer az alábbi területeket fejleszti a gyermekeknél: a zene lüktetésének átvétele; a hang és zaj közötti különbség felismerése; a kellő pillanatban való bekapcsolódás spontán, vagy előre megbeszélt szabályok szerint. A foglalkozás során megfigyelendő, hogy a gyermek mennyire tudja követni egyidejűleg, hogy körülötte mi zajlik, miközben ő is zenél. A gyermek személyiségéről a hangszerválasztás is sokat elárul: milyen hangszert választ az egyén (csendes, apró, alig hallható vagy domináns hangzású, harsány hangú, kemény hangszer); mennyire vonódik be a folyamatba. A gyermek mennyire tudja a tevékenység során átélni mások érzelmi állapotát, és a sajátját hitelesen átadni? Mennyire marad háttérben, vagy dominál?²⁵ A foglalkozás végén van a képzőművészeti alkotás, amikor mindenki a saját munkájában merülhet el, érzelmeivel, gondolataival kitöltve. A foglalkozások során a gyermek csoport mindig ketté van osztva, míg az egyik csoport dallamokat improvizál, a másik csoport a ritmusra alkot mozgást, táncot. „A dramatikus feldolgozás a feszültségoldást, a csoport kohéziós erejének létrejöttét segíti. Ez a feldolgozási tér azoknál a kamasz korosztályú tanulóknál vált be leginkább, akiknek életkori sajátosságaikból adódóan nehézséget okoz a zenére való spontán mozgásban való kifejeződés.”²⁶ A kisebb gyermekeknél bevált tevékenység, hogy tenyerükre temperával festenek, majd egy paraván mögül életre kelnek az ujjak és bábként adják elő a történeteket, hangulatokat.

A Ringató foglalkozások célja²⁷, hogy a kisgyermekes szülőkkel oldott, szeretetteli légkörben ismertessék meg a zenei nevelés lehetőségeit. Élő énekszóval, mondókákkal, dajkarímekkel, hangszerjátékkal veszik körül a gyerekeket. A Ringatókra már néhány hónapos kisbabákkal

²⁵ Reikort Ildikó: Zenepedagógia tradicionális és modern zenei eszközökkel. A ReikArt összművészeti megközelítés. p. 8. Letöltés dátuma: 2024. 04. 15. forrás: https://www.academia.edu/35889428/Zenepedag%C3%B3gia_tradicion%C3%A1lis_%C3%A9s_modern_zenei_eszk%C3%B6z%C3%B6kkel

²⁶ Reikort Ildikó: Zenepedagógia tradicionális és modern zenei eszközökkel. A ReikArt összművészeti megközelítés. p. 9. Letöltés dátuma: 2024. 04. 15. forrás: https://www.academia.edu/35889428/Zenepedag%C3%B3gia_tradicion%C3%A1lis_%C3%A9s_modern_zenei_eszk%C3%B6z%C3%B6kkel

²⁷ A Ringató program célja. In: Ringató honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://ringato.hu/>

lehet érkezni, a felső korhatár pedig az óvodáskor kezdete. Általában 30 percesek a foglalkozások. Egy foglalkozás vezetése speciális képességet, tudást feltételez. Az ehhez szükséges ismereteket a Gróh Ilona által szervezett módszertani tanfolyamon tanítják. J. Kovács Judit drámapedagógus nevéhez fűződik a Kerekítő²⁸, amely egy baba-mama foglalkozáshálózat háromféle programtípussal: Kerekítő Mondókázó, Kerekítő Manó Torna és Kerekítő néptáncos Tippető. Közös vonásuk a népi mondókák, ölbeli játékok, népi gyermekdalok felelevenítése. Sőnfeld Mátyás pszichopedagógusként és tanulásban akadályozottak pedagógusaként már 2008 óta tanít ének-zenét egy speciális intézményben. 1000 órát töltött zeneterápiás képzésen, 2011-ben vált zeneterapeutává, az ő nevéhez fűződik a Zenebatyu²⁹. Az élményszerű zene szemléletét 2011 óta a Bátor Tábor zeneszakértőjeként, 2016 óta pedig az ELTE Gyógypedagógiai Karának oktatójaként felnőtteknek is átadja. A Toppantó³⁰ Bessenyei Andrea nevéhez kapcsolható. A Toppantó küldetése megmutatni, hogy a magyar kultúra hogyan jelenik meg az egyén és a csoport szintjén, a kognitív és érzelmi fejlődési szinteken, a 2-6 éves korosztályban. Visszanyúl a régi időkhez, jelmondatuk: „Hagyományos értékek egy modern világban”. A Látható hangok³¹ pedagógiai program a gyermek zenei elemekhez köthető tevékenységét használja fel a személyiségfejlesztés fontos eszközeként. Létrejött Ilona Antal-Lundström nevéhez köthető. A kisgyermek életkoruknak megfelelő, játékos formában gyakorolják a hangok tulajdonságait, a zene átélését, esztétikai megértését. A komplex esztétikai programok a kommunikációs technika más területeit is fejlesztik: a dramatizálás és párbeszédes játékok, helyzetimprovizációk, hangutánzó játékok a nyelvi kifejezés finomításában is segítenek. A tánccal, mozgással kifejezhető zenei szemelvények aktivizálják a gyermek testének egészét, érzelmi reakciókat és együttműködést serkentenek a csoportban. Különösen eredményes a program a tanulási nehézségekkel küzdők felzárkóztatásában. Az Így tedd rá!³² elnevezésű program Balatoni Katalin neveléstudományi kutató, néptáncpedagógus nevéhez fűződik. Ebben a komplex módszeregyüttesben a hagyományos értékek és a legkorszerűbb pedagógiai elvek kapcsolódnak egymással. (A következő fejezetekben részletesebben bemutatom a dolgozat fő témájául választott programot.)

²⁸ A Kerekítő foglalkozás meghatározása. In: Kerekítő honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://kerekito.hu/>

²⁹ A Zenebatyu meghatározása. In: Zenebatyu honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://zenebatyu.hu/>

³⁰ A Toppantó programja. In: Toppantó honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://toppanto.hu/>

³¹ A „Látható hangok” program. In: Látható hangok honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://lathatohangok.hu/>

³² Az Így tedd rá! program. In: Így tedd rá! honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://igyteddra.hu/>

2 VIZSGÁLATI ANYAG ÉS MÓDSZEREK

2.1 Így tedd rá!

Az Így tedd rá! hallásakor mindenkinek Budainé Balatoni Katalin neve és a tulipánok jutnak eszébe először. A pedagógiai módszertan a régi, megőrzendő értékeket szeretné átadni az utókor számára, azokat szeretné beépíteni a mai, modern (technológiai újításokkal teli) életmódba. Célja a kreatív és szabad táncalkotás, mellyel elősegíti a mozgásfejlesztést. A mozgás elsajátításakor nagy hangsúlyt kap a játékoság és az élményekre alapozó tanulás kicsik és nagyok számára egyaránt. A módszertan beépíthető az óvodákba, iskolákba és a tánciskolákba egyaránt.

Mint ahogyan Balatoni Katalin is írja a könyvében „a táncoktatás megkezdése előtt, a legfontosabb a tudatos járás, ugrás, futás tanulása. Ezek az alapvető mozdulatok, melyekből létrejön a tánc. A hatéves, illetve nagycsoportos kor, sok szempontból jelentős változásokat hoz a gyerekek életében. ... Ebben a korban rendkívül nagy a mozgásigényük, ennek kielégítésére, és tudatos nevelésére is szolgál a táncos mozgásfejlesztés.”³³ A módszertan számos mondókát és dalt használ fel a fejlesztés során, amik mind fejlesztik az éneklési készséget és az anyanyelvet, beszédkészséget is. A különböző feladatok végrehajtása során fejlődik a gyerekek feladat-tudata, gondolkodása. Az elsajátítások során kialakul a szabálytisztelet, a mások iránti bizalom és becsület. A mozdulatok során nem csak az értelmezést sajátítják el, hogy mit jelent például a dobbantó, hanem a mozgáskoordináció és a térirányok is fejlődnek, javulnak. A foglalkozások – főleg az ünnepek - során bekapcsolható a matematikai és a környezeti ismeretbővítés pl. Márton nap, Luca napja, Karácsony, Húsvét, Pünkösd. A módszertan egyik alappillére a közös élmény. Elengedhetetlen az öröm, a boldogság, hiszen a jó pillanatok átélése egy plusz motiváló erő a gyerekeknek, hogy érdekük legyen a néphagyományok, táncok, dalok, körjátékok elsajátítása. Az órákat mindig kör alakítással kezdik a résztvevők, ezt követően átbeszélnek az adott témát, ünnepet, hagyományt. A ráhangolódás után következik maga az óra, ahol megjelenik az énektanulás, a mozgásos játék, énekes játék, fejlesztő feladatok. Az óra mindig egy szabadon választott játékkal zárul (amit a pedagógus vagy egy normákat betartó gyermek választ ki).

Az órák hossza egy tanórának felelnek meg, 35-40 percesek. Ajánlott, hogy egy foglalkozáson 20-nál több gyermek legyen az optimális tevékenység végzés érdekében. A

³³ Balatoni Katalin (2019): Így tedd rá! Táncos mozgásfejlesztés az óvodában óvó- és táncpedagógusok részére. Budapest. Saramis Kft., p. 5-6.

foglalkozásokhoz tartozik egy egész évre kidolgozott foglalkozástervezet, a játékokhoz zenei hanganyagra is szükség van (Ghymes, Kalamajka, Kolompos, Tükrös zenekaroktól). A hatékonyabb elsajátítás érdekében ajánlott táncház szervezése, ami összeköthető barkácsoló-kézműves tevékenységgel is, hagyományápolással pl. Luca búza ültetése, Kiszebáb égetése.

A teljes módszer elsajátításához képzések is társulnak. Az alapképzés 30 órás, „A képzés a népi játékok és táncos mozgás megalapozásának új szemléletű, korszerű pedagógiai alapokra épülő, hagyományos értékeket továbbadó élményét nyújtja.”³⁴ Hangsúlyban van az élményalapú tanulás, ami egy hidat képez a hagyományos értékek és a mai pedagógiai folyamatok között. A képzés segít, hogy a pedagógus bővebb ismeretekkel rendelkezzen a néptáncok, népijátékok és a népdalok ismerete terén, és azt biztonságosan tudja továbbadni a gyermekek számára. A képzés elvégzése ajánlott óvodapedagógusoknak, bölcsődei gondozóknak, tanítóknak és a pedagógusképzés hallgatóinak. Az alapképzés után lehetőség van mesterképzést is elvégezni. A mesterképzésnek három fajtája van: *Komplex fejlesztőpedagógia* (A képzésen a mozgásfejlődés és a központi idegrendszerfejlődés kerül hangsúlyba. A tematikus egységek egymásra épülnek: idegrendszeri sajátosságok, tanulási és viselkedési problémák, fejlesztési lehetőségek népi játékkal, táncos fejlesztési lehetőségek.); *Ünnepek a néphagyományban* (A cél a különböző ünnepek és néphagyományok – szokások, dalanyagok, népijátékok-megismertetése és felhasználása, valamint a továbbadás segítése.); *Játékos, táncos mozgásfejlesztés 0-3 éves korig* (A képzés célja, hogy a pedagógus olyan tudást szerezzen, ami segítségével a bölcsődei és a kiscsoportos óvodást is tudja élményekkel gazdagítani, számára továbbadni az értékeket életkornak, befogadóképességnek megfelelően.).

A pedagógiai módszertanhoz tartoznak egynapos képzések is, amik egy-egy témára vagy tájegységre specializálódnak. Elsősorban azoknak ajánlott, akik már elvégezték az alapképzést. Az intézmények intézményi képzést is igényelhetnek minimum 20 fő részvételével. Négy csomag választható: Így tedd rá! az óvodában/iskolában – módszertani ismertető képzés; Mindennapos testnevelés az óvodában/iskolában; Hagyományos ünnepek az óvodában/iskolában; Így tedd rá! a bölcsődében.

A módszertanhoz négy kiadvány tartozik: Így tedd rá! módszertani könyv (A könyv 35 foglalkozáshoz tartalmaz tervezetet. A kiadványhoz CD melléklet is tartozik a könyvben található játékok, dalok hanganyagával.); Fordulj vígan! (A könyv Rábaközi játékokat, mondókákat és dalokat tartalmaz. A kiadvány mellé CD is tartozik.); Így tedd rá! Módszertani eszköztár (A könyvben játékok, játékos feladatok, eszközök vannak összegyűjtve, amik célja, hogy a táncos

³⁴ Így tedd rá! képzések <https://igyteddra.hu/30-oras-alapkepzes/> (2023. 02. 07.)

mozgás a gyermekek eszközévé váljon a mozgás, a kreativitás és az önkifejezés terén.); Csillagregre Advent a Kárpát-medencében (A kiadvány 50 dalt, több mint 30 mondókát és köszöntőt tartalmaz. A kiadványt illusztrációk is színesítik.)

A módszertanhoz egy széles eszközcsoomag is tartozik: Kötélcsoomag (Logóval ellátott zsák, négy darab 4 méter hosszú kötéel különböző színekben); Babzsák (Tartózsák 10 db babzsákkal); Tojások (Tartózsák 40 db fátójással); Gumiszalag (5 különböző színben); 45 db-os diókészlet; 40 db-os tulipánkészlet (négy különböző szín); 40 db-os levélkészlet (4 különböző minta). A módszertant elsajátítóknak van egy jellegzetes öltözete: fehér póló így tedd rá! logóval rózsaszín szoknya zöld övvel vagy zöld szoknya rózsaszín övvel.

A módszerhez tartozik egy mintaintézmény hálózat is. Erre a címre olyan intézmények pályázhatnak, akik elkötelezték magukat a magyar hagyományok, értékek fenntartására és továbbadására, valamint segítik az Így tedd rá! munkásságát pl. Pedagógus Expo, Tulipános Program. A pályázatnak feltételei vannak: az intézményben dolgozzon legalább egy mintapedagógus; a pályázati jelentkezés során egy három éves munkatervet kell csatolni; van egy évnvi próbaidő, ezt követően három évre kaphatja meg az intézmény a címet. A cím elnyerése után az intézménynek kötelezettségei vannak pl. kapcsolattartás a programgazdával; intézményi továbbképzés biztosítása évenként legalább egy. A mintaintézmény a feltételek és kötelezettségek mellett lehetőségekkel is rendelkezik: a dolgozók 30%-os kedvezményt kapnak a képzések során; meghívást kapnak nyári táborok 0. napjára.

2.2 A három alappillér

Kutatásom első kérdésének megválaszolásához egy zenei-mozgásos mérési tesztet vettem alapul, melynek segítségével megfigyelhetem különböző gyerekek képességeit. Vizsgálataim során szeretném megfigyelni, hogy azok a gyerekek, akik részt vesznek Így tedd rá! foglalkozáson jobban teljesítenek-e, erősebb képességekkel rendelkeznek-e, mint azok a gyerekek, akik nem élnek ezzel a lehetőséggel. Kutatásomhoz három intézményben szeretnék méréseket végezni: Vásárosdombói Mesevár Óvoda (saját munkahelyem), Kaposvári Fésűs Éva Központi Óvoda (Így tedd rá! mintaintézmény), Sásdi ÁMK Meserét Óvodája és Bölcsődéje (Így tedd rá! délutáni foglalkozásokat tartanak hetente egy alkalommal).

2.2.1 Vásárosdombói Mesevár Óvoda

A mérés ismertetése előtt szeretném röviden bemutatni a három intézményt. A *Vásárosdombói Mesevár Óvoda*, a falu központjában helyezkedik el. Az óvoda 2006-ban nyert egy pályázatot, aminek köszönhetően felújították az épületet és bővítették is. A két csoportban ekkor még 30-33 fő volt külön-külön. Egy újabb pályázatot adtak be 2016-ban kapacitásbővítéssel, amit meg is nyertek. A bővítés óta három csoporttal működik az intézmény (csoportonként 20-23 fő). Az épületegyüttesben kialakítottak egy tornaszobát is. Az intézményben fontos feladat a hátrányos helyzetben levő gyerekek fejlesztése és felzárkóztatása. Az egyéni bánásmód miatt, kiemelt feladat a roma származásúak jobb megismerése pl. hagyományok, életrend, ízlésvilág. Az óvodába járó gyermekek többsége a közelben fekvő kisebb településekről jár az intézménybe (Gerényes, Ág, Tékes, Tarrós). A gyerekek szociokulturális háttere elég széles skálán mozog. Az intézménybe járó gyerekek nagy része hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű, több gyermek rendelkezik gyermekvédelmi kedvezménnyel. Az óvodába járók közül többen vannak, akik nagycsaládból származnak, illetve egyre több gyermek van, aki sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedés, tanulási, magtartási nehézséggel küzd. Ez miatt nagyon fontos feladat az esélyegyenlőség megteremtése, az egymás kölcsönös elfogadása. Igyekszünk a különbségeket elsősorban csökkenteni, illetve megszüntetni. A fejlesztések érdekében több csoportos fejlesztést is szervezünk, hogy a gyerekek megismerjék társaikat, egymás munkáját, ez által motiváltabbak legyenek. Az óvoda nevelésének célja elsősorban, hogy vidám, derűs gyermekek járjanak az intézménybe. Legyenek kiegyensúlyozottak és nyitottak: bátran merjenek kérdezni és segítséget kérni. Az óvoda elkötelezte magát, hogy a családokkal együtt működve a gyerekek érezzék a természet közelségét, megtapasztalják és megismerjék a vidéki élet

jellegzetességeit. Az óvoda szoros kapcsolatot ápol a szülőkkel, akik betekintést kapnak gyermekeik óvodai mindennapjaiba: játékos szülői értekezlet, fogadórák, közös programok (gyermeknap, közös kirándulások, karácsonyi/húsvéti készülődés, nyílt napok...).

Az intézmény a pedagógiai programjában is írja, hogy „Óvodánk nevelőtestülete elkötelezte magát arra, hogy a családdal szorosan együttműködve a természet közelségét, a vidéki élet jellegzetességeit és hagyományait segítségül hívva valósítjuk meg a gyermek személyiségének harmonikus fejlesztését.”³⁵ Az említett cél elérése érdekében évről-évre egyre több programot szervezünk: Szüreti mulatság; Márton-nap; Karácsonyváró délután; Farsangi mulatság; Húsvét várás; Anyák napi ünnepség. A programok, úgy gondolom átfedést mutatnak az Így tedd rá! módszertanával, könnyen lehet alkalmazni, hiszen az alapok már beépültek az intézmény mindennapjaiba. Az említett eseményeken mindig készülünk az óvodásokkal egy rövidke műsorral, amiben helyet kap a mondókázás, az éneklés, a körjátékok és a táncok is. Véleményem szerint az Így tedd rá! pedagógiai programot könnyen tudnánk az intézményünkben aktiválni, a már meglevő szokások és mozgások mellé fokozatosan be tudnánk építeni a célzott ismereteket és eszközöket pl. tulipánok, dió, gumi.

5. ábra: Szüreti mulatságra készülődünk az óvodában

(Forrás: Saját fénykép, 2023, Vásárosdombó)

2.2.2 Sásdi ÁMK Meserét Óvodája és Bölcsődéje

A Sásdi ÁMK Meserét Óvodája és Bölcsődéjében a dolgozók mind magastudással rendelkeznek, gyermekszeretők. Az intézmény célja, hogy a gyermekek olyan környezetbe jöjjenek, ahol a vidámság, a derű jut eszébe először az ottjárónak. Az óvoda számos intézkedést tesz, hogy megfelelő gondoskodást tudjon biztosítani a 3-7 éves gyermekek számára. Az intézmény szem előtt tartja az egyéni szükségletek kielégítését és a társas magaviselet, közösségi normák elsajátítását, betartását. Az óvoda hangsúlyozza a jó kapcsolat kialakítását, a hatékony

³⁵ Vásárosdombói Mesevár Óvoda Pedagógiai Programja (2023) 10. o.

együttműködést a felnőttekkel, a gyerekekkel és a családokkal egyaránt. A központi figyelem a gyerekek társas képességeire terelődik (alkalmazkodó képesség, önállóság, segítőkészség, udvariasság, türelem, tolerancia, konfliktuskezelés). Az óvoda álláspontja, hogy a gyermek legfőbb tevékenysége a játék és a mozgás. Az említett területekre nagy hangsúlyt fektetnek, hogy ne csak fejleszteni tudják a két területet, de elég időt is hagyjanak a szabad tevékenységre, az önállóságra. Az intézménybe járó gyerekek fejlesztése sokoldalúan történik, számos lehetőség áll a pedagógusok rendelkezésére a fejlesztés, az iskolaérettség elérése érdekében pl. mesélés, verselés, éneklés, rajzolás, festés, kézimunka, bábozás, kirándulás, kísérletezés. Az óvoda legfontosabb álláspontja, hogy az évek alatt minden gyermek a saját képességeihez képest fejlődjön, ennek érdekében folyamatosan figyelik a gyerekek képességeit, tudásszintjüket. Az intézmény mottója: „Semmit nem végzünk el a gyermek helyett, de mindenben segítjük, amikor arra szüksége van.” Az intézmény napirenddel rendelkezik, ami folyamatos és egyben alkalmazkodó a gyerekek igényeihez, lelki állapotához. A folyamatosság egy kapaszkodó a gyermeknek, tudatában vannak annak mikor mi következik, ki mit vár el. Az egyénre illesztett változtatás előnyös a gyermekre és a pedagógusra nézve is, a rugalmasság elősegíti a motiválást, a derűt és persze az egyénhez igazodó saját tempójú fejlődést. Az intézményben öt csoport működik: Hétszínvirág, Süni, Napocska, Micimackó, Teddy. A csoportok vegyeséletkorúak, 20-25 fővel működnek. Az intézmény a környező 7 település (Baranyaszentgyörgy, Felsőegerszeg, Meződ, Oroszló, Palé, Varga és Váznok községek) gyermekeit is nevelésébe fogadja. Az intézményhez 2010. július 1-jétől tartozik egy 1 csoportos bölcsőde.

Az óvoda a pedagógiai programjában is leírja, hogy a gyerekek számára biztosítja az egyenlő hozzáférést; az emberi jogok gyakorlását; a kultúra és hagyományápolást; a nemek társadalmi egyenlőségének elvét; az esélyegyenlőséget, méltányos, befogadó nevelést és a gyermekek inkluzív, integrált nevelését. Az intézmény egyik célja, hogy a gyerekek ügyesen mozogjanak, szeressék a természetet, ismerjék hagyományainkat, a jeles napokat, a különböző művészeti tevékenységeket.³⁶ A pedagógiai program 4.3. fejezete külön részletezi az intézmény ünnepeit, jeles napjait. Kiolvasható, hogy az óvoda a hagyományok tisztelete, a szokások életben tartása miatt megrendezi a Márton-napot; Télapóvárast; Karácsonyi barkácsdéllelőttöt a családokkal közösen; Karácsonyi vásárt; Farsangi mulatságot; Télkergetés, tavaszvárast, kiszézését közösen a szülőkkel; Húsvéti hagyományok felelevenítését; Pünkösdlőt – Pünkösdi királyválasztást, valamint az Anyák napját. A sásdi intézmény is számos olyan programot rendez, ami

³⁶ Sásdi Általános Művelődési Központ Óvodájának és Bölcsődéjének Pedagógiai Programja (2021) 15. o. Letöltés dátuma: 2024. 03. 01. forrás: https://www.sasdiiovi.hu/pages/sasdi-amk-ovodaja/contents/media/279/278092/pedagogiai_program.pdf

könnyen összeegyeztethető az Így tedd rá! pedagógiai programmal, a gyerekeknek nem lenne újdonság más ünnepek megismerése, módszerek elsajátítása.

2.2.3 Kaposvári Fésűs Éva Központi Óvoda

A *Kaposvári Fésűs Éva Központi Óvoda* célja, hogy segítse a gyermekeket önmaguk megtalálásában, boldog gyermekkort nyújtson az intézménybejáróknak. Az óvoda fontosnak tartja a derűs, egymás tiszteletét kihívó, nyugodt, biztonságos légkör kialakítását. Az intézmény segíti a másság elfogadását. Az óvodai nevelés során egy kiemelt szempont az esélyegyenlőség megteremtése, ezáltal a hátrányok-elmaradások kiküszöbölése. Az intézmény nagy hangsúlyt fektet az anyanyelv fejlesztésére és a népszokások, hagyományok ápolására, fenntartására. A biztonságot nyújtó környezet kialakítása és motiváló fejlesztés érdekében az intézmény szoros kapcsolatot ápol a családokkal és a partneri intézményekkel. Az intézményben négy csoport működik: Bóbita, Kisvakond, Napsugár, Nefelejcs. A csoportok vegyeséletkorúak. A 2018-2019-es tanévben vezették be az Így tedd rá! módszertant az intézmény mindennapjaiba. „Néptánc módszertanon alapuló komplex személyiség és mozgásfejlesztés lényeges területe az eszközhasználat. A népzene és néptáncra épülő program eszközei, a színes tulipánok, dió, gumiszalag, babzsák, similabda, ugróiskolák, segítik a gyermekeket abban, hogy a tánclépéseket könnyen és gyorsan elsajátítsák. Alkalmazásukkor a korosztályi sajátosságokat, fejlődési lehetőségeket, gyermekek igényeit, figyelembe véve a szabad, önfeledt játékélményt, helyezzük előtérbe, nem a produkciót.”³⁷

³⁷ Kaposvári Fésűs Éva Központi Óvoda Pedagógiai Programja (2021) 69.o. Letöltés dátuma: 2024. 03. 01. forrás: https://www.fesusevaovoda.hu/pages/bajcsy-ovi/contents/media/248/247969/pedprog033742_0-1.pdf

2.3 Zenei-mozgásos képességek és néphagyományok ismeretének mérése

Mint már említettem korábban, dolgozatom témájának az Így tedd rá! pedagógiai programot választottam. Néhány évvel ezelőtt ismerkedtem meg a módszertannal egy kedves ismerősöm kapcsán. A módszertan, az eszközök felkeltették az érdeklődésemet (főleg zeneiskolai múlttal a hátam mögött). Azóta többször voltam segíteni, illetve dolgozni nyári táborokban. A személyes tapasztalatok miatt el is határoztam, hogy a jövőben elvégzem az alapképzést.

A foglalkozások, interneten megtalálható videók alapján egy komplex, sokoldalú fejlesztő módszernek tartom. A sokoldalú fejlesztés átfogó fejlődést biztosít a résztvevőknek, minden területet átmozgat, áttornáztat, ezáltal folyton ébredésben tartja a test (agy, izmok, ízületek) minden területét. A tevékenységek közben mindig megjelenik az éneklés, a táncolás (ez által a mozgás), a külső világ tevékeny megismerése (az adott témakörben mindig középpontba kerül az ünnep, egy-egy téma pl. Márton nap, karácsony, húsvét, anyák napja...). A foglalkozások során mindig előkerülnek a színek, a számok, az irányok, a testséma. Az említett okok mellett még fontos szempontnak tartom a közösséget is. A gyerekek csoportokban tevékenykednek, egymással közösen énekelnek, táncolnak, játszanak. Ezáltal a szocializációs képességeik is fejlődnek (tolerancia, türelem, bátorság, kifejezőkészség). Úgy gondolom, hogy az a gyermek, aki részese ennek a módszernek, nagyobb arányban fejlődik, hamarabb eléri az életkorának megfelelő szintet mozgás-anyanyelvi- és értelemi fejlődésén egyaránt.

Az említettek miatt dolgozatomban egy rövid, kis létszámú kutatást és annak eredményét szeretném bemutatni, melynek fő kérdése, hogy azok a gyerekek jobban teljesítenek-e, akik részt vesznek Így tedd rá! foglalkozáson?

A kutatásomhoz szükséges mérés (1.sz. melléklet) nyolc feladatból áll. A képességfelmérés sokoldalú. Minél szélesebb skálát szerettem volna lefedni, hogy ne csak egy területre koncentrálódjanak az eredmények. Az első feladatok kifejezetten az ének-zenei tudásra irányulnak: ritmusészlelés, ritmusvisszaadás, dallam visszaéneklése. Ezt követi egy rövidebb néphagyományokról szóló rész, célirányosan a Luca-napjáról. Zárásként pedig a mozgás, a tánc kerül előtérbe: tánclépések elsajátítása, ritmusérzékelés táncal-sétával, önálló táncolás zenére. A feladatlap összeállításához alapul vettem saját képességfelmérési feladataimat a zeneiskolai tanulmányaimból, valamint több szakirodalmat is elolvastam a mérések módszertani megalapozottságának erősítése céljából pl. Asztalos Kata szakdolgozatát A zenei észlelési képesség szerkezete és fejlődése 5-17 éves korban – zenei diagnosztikus mérések óvodai és iskolai környezetben címmel (Szegedi Tudományegyetem, 2016). A feladatlap összeállításakor igyekeztem szem

előtt tartani a gyerekek életkorát, valamint, hogy megoldható legyen olyan gyerekeknek is, akik nem vesznek részt zeneiskolai nevelésben-oktatásban.

A mérést csak két csoport közreműködésével terveztem. Az egyik csoport egy olyan intézményben részesül zenei-mozgásos nevelésben, ahol megjelenik az Így tedd rá! módszertan, a másik a kontrollcsoport, ahol nem hasznosítják ezt a pedagógiai programot. A kontrollcsoport a Vásárosdombói Mesevár Óvoda (saját munkahelyem). Mivel a saját csoportomban, a 2023/24-es tanévben több a mini-, kis-, és középső csoportos, így a nagycsoportosokat választottam ki a méréshez (8 fő). Úgy gondoltam, így teljesebb képet kapok, mivel ők már életkorukból adódóan jobban értik a feladatokat, így hitelesebb lesz az eredmény. A Kaposvári Fésűs Éva Központi Óvodában, az óvodavezető javaslatát elfogadva – mivel a gyerekek nem ismernek, nem kapnék hiteles eredményt egy egyszeri találkozás után, nem végeztem el a mérést. Az intézményben azonban volt lehetőségem hospitálni, amely során szintén számos tapasztalatot gyűjthettem. A másik csoportnak a Sásdi ÁMK Meserét Óvodája és Bölcsődéjét választottam, engedélyt kaptam a mérésre. Az időpont elérkezésekor azonban sajnálatos módon a foglalkozásvezető nem tudta megtartani az aznapi, és a soron következő szakköri órákat orvosi okok miatt. A kutatást így át kellett gondolni. Mivel a saját csoportomban már elvégeztem Luca napja témában, nem tartottam ideális ötletnek, hogy eltoljam a foglalkozást az új évre, nem lett volna aktuális a téma, illetve azt se tartottam jó ötletnek, hogy másik témát válasszak, mivel a saját csoportomban levő gyerekeket nem szerettem volna kétszer mérni. Ebből kifolyólag azt a megoldást választottam, hogy az iskolások (utolsó) szakkörén vettem részt, ahol találtam négy olyan első osztályos, 6-7 éves, gyermeket, akik a Sásdi ÁMK Meserét Óvodája és Bölcsődéjébe jártak, és ott részt vettek Így tedd rá! foglalkozásokon. Ezeket az eredményeket vettem össze négy olyan, a csoportomba járó gyermek eredményével, akik a mostani nevelési évben évismétlők, így egy korosztályba tartoznak a kutatásban részt vevők.

A Vásárosdombói Mesevár Óvodában december 12-án, kedden, végeztem el a mérést. Nyolc gyermek vett részt a kutatásban, de az eredmények bemutatásához végül négy gyermek adatait hasznosítottam: kettő lány (M, S) és kettő fiú (D, R). Mind a négyen évismétlők, szeptemberben kezdik meg az iskolát. Az első feladat a ritmusészlelés volt. A kutatás előtt a kiválasztott dalrészleteket eljátszottam furulyán, amit rögzítettem, és a mérés során a hanganyagot játszottam le a gyerekeknek. A feladathoz öt dalt választottam. Az első dalnál egy gyermek se jelezte a különbséget, nem hallották a változást. A második dalrészletet mindkettő alkalommal ugyanúgy játszottam el. A gyerekek helyesen azt válaszolták, hogy nincs eltérés. Két gyermek jelezte az eltérést a harmadik dalnál. A negyedik dalnál nem észlelték a hibát, helyesnek vélték mindkét változatot. Az utolsónál szintén nem volt változás, a gyerekek először azt mondták,

egyforma, majd mégsem, aztán mégis ugyanolyan. A résztvevők nagyon bizonytalanok voltak a válaszadáskor, inkább csak tippelésnek mondanám, így nem értelmeztem helyes válasznak. A második feladatnál az első dallam ritmusát négyen tudták visszatapsolni, a másodikat hárman, a következő két dallamot már csak ketten (ugyanaz a két gyermek, akik az előző feladatnál észlelték a hibát), az utolsó két dallamot egy gyermeknek sikerült visszatapsolni.

A következő a visszaéneklés volt, a feladathoz négy dalt választottam. Az elsőt (Kiszáradt a diófa...) egy gyermek se tudta visszaénekelni, a másodikat (Hatan vannak...) hárman tudták, a harmadikat egy gyermek tudta, és az utolsót két gyermeknek visszaadni. A gyerekek csak a második dalról tudták megmondani, hogy melyik ünnephez kapcsolódik. Ez valószínűleg annak köszönhető, hogy az intézmény minden évben megtartja a Márton-napi felvonulást a falu utcáin, ahol ezt a dalt rendszeresen éneklik. Arra a kérdésre, hogy milyen ünnep következik, egy gyermek se tudta a választ. A következő feladatnál az első kérdésre a következő válaszokat adták a gyerekek: „Luca széket készítettek.” „Luca-búzáat ültetünk.” Egy gyermek se tudta megmondani, hogy ki volt Luca, honnan ered a néphagyomány. Egy gyermek szerint nem lehetett dolgozni ilyenkor, hárman azt mondták lehet. A lucaszékről már mindegyik gyerek hallott, de egyikük se tudta elmondani, mi is az pontosan, a hozzá kapcsolódó népszokást nem ismerik. Luca-búzáat szoktak ültetni, de csak az óvodában. A jelentését egyikük se ismerte, nem tudták megmondani, miért szokás ez a tevékenység. A cédulázás hagyományát szintén nem ismerték, állításuk szerint, nem is hallottak még róla. A tánclépések tanulásánál, gyakorlásánál az első mindenkinek ment, a másodikat szintén mindenki csinálta, de egy gyermek (S) néha-néha elakadt. A sarkazónál egy gyermek (S) csak szemlélődő volt, hárman próbálták végrehajtani, abból egy gyermek (M) néha megakadt. A dobbantónál szintén három gyermek (D, M, R) hajtotta végre a feladatot, de két gyermeknek akadozott (M, D).

A hatodik feladat során ügyes volt mindegyik résztvevő, örömmel teljesítették a feladatot, volt, aki már el is kezdett táncolni. A következőben mindenki részt vett, de csak két gyermek segített tapsolni (M, R). Az utolsó feladatnál mindenki táncolt, egy gyermek (R) használta végig a tanult lépéseket, kettő (D, M) néha-néha próbálkozott, egy gyermek (S) teljesen más mozdulatokat, lépéseket használt, inkább csak nevetgélt, ugrándozott.

A másik csoporttal december 18-án, hétfőn, végeztem el a mérést. A sásdi foglalkozáson 12 gyermek vett részt, ebből 9 iskolás (1-3 osztály) volt, 3 gyermek pedig óvodás. Az iskolás gyermekek közül mindenki részt vett Így tedd rá! szakkörön óvodás korában. Négy első osztályos gyermeket kértem fel a méréshez (B, F, G, L), akik boldogan segítettek, és kettő meg is jegyezte, hogy ismerős vagyok neki (nyaranta segítettem az Így tedd! táborokban). Öröm volt számomra, hogy emlékeztek rám. A ritmusészlelés volt az első feladat, az első dalnál egy

gyermek (B) jelezte az eltérést, a második dalnál mindenki azt mondta, hogy egyforma a két hangzóanyag. A harmadik dalnál kettő gyermek (B, G) jelzett különbséget, míg a negyediknél szintén egy gyermek szólt (ugyanaz, mint az elsőnél), hogy változás van. Az utolsó dalrészletnél mind a négy gyermek határozottan válaszolta, hogy nincs eltérés. A következő feladatnál az első kettő ütemet mind a négyen vissza tudták tapsolni, a harmadikat már csak hárman. A negyedik és az ötödik két (F, G,)-két (B, G) gyermeknek sikerült, míg az utolsót csak egy gyermek tudta letapsolni (B).

A harmadik feladat volt a visszaéneklés, a négy dalból mindegyiket vissza tudta énekelni valaki. Az első (Kiszáradt...) csak egy gyermek (B), a másodikat (Hatan vannak...) mind a négyen, a következőt ketten (B, F) tudták, az utolsót (Béres legény...) pedig hárman (B, F, G) énekeltek vissza. A gyerekek csak az első kettő dalhoz mondtak információkat, hogy mikor és miért éneklük: „ősszel”, „szüreti műsoron”, „Márton napkor”, „lámpás felvonuláskor”. A másik kettőnél a kérdés hallatán csak mosolyogtak, és kis gondolkodási idő után mondták, hogy nem tudják. Mindegyik gyermek válaszolt a kérdésre, hogy éppen Luca-napját ünneplik, előző nap Luca-búzáat ültettek az osztályban, egy gyermek (B) mondta, hogy ők otthon is ültettek.

A Luca-napjával kapcsolatos kérdésekre sok információval válaszoltak a gyerekek. Az első kérdésre sokféle választ adtak: lucaszéket készítenek, luca-búzáat ültetnek, Luca egy boszorkány volt, boszorkányokat figyelnek, Luca egy lány volt, aki megvédte az embereket... Egy gyerek (G) válaszolta azt, hogy Luca egy boszorkány volt, még hárman (B, G, L) azt mondták, hogy egy lány volt, aki „segített, másokon”, „védte az embereket”. A gyerekek nem tudták megmondani a pontos eredetét a hagyománynak, de sok információt tudtak a szokással kapcsolatban. Két gyermek (F, G) azt állította, hogy Luca napján nem lehet dolgozni, egy (B) ezzel ellentétben azt mondta lehetett. A lucaszékről már hallott mindegyik válaszoló, de a jelentését csak B és F tudta elmondani. Luca-búzáat mindegyikük ültetett az óvodában régen, és jelenleg az iskolában is. Egy gyermek (B) még otthon is ültet a családjával. A jelentését csak két gyermek (B, F) tudta. A cédulázásról egy gyermek hallott, de egyikük se tudta megmondani, mit is jelent az pontosan, mire való a szokás.

Az ötödik feladatnál mindenki csatlakozott a tánclépések ismétléséhez. Az első kettő gyakorlat minden gyermeknek ment, a harmadikat hárman teljesítették (F, G, L), egy gyermek többször elakadt. Az utolsót szintén hárman tudták megismételni (B, F, G). A következő feladatnál mindenki csatlakozott és tapsolt. A gyerekek nagyon ügyesek voltak, nem akadtak el a tapsolásban és a járásban egyszerre, megfelelő volt náluk az összhang. Az utolsó feladatot nagyon élvezték, mindegyikük boldogan táncolt, B csak a dobbantót használta, G és F mindegyik lépést felhasználták, L csak a sétát és a sarkazót érvényesítette.

Dolgozatom első kérdése, hogy jobb zenei és táncos képességekkel rendelkeznek-e azok a gyerekek, akik rendszeresen részt vesznek Így tedd rá! foglalkozáson? A következő táblázatok segítségével a mérés eredményeit szeretném ismertetni.

6. ábra: Ének zenei képességek eredményei

(Forrás: Saját készítés a mérés eredményei alapján)

	Vásárosdombói Mesevár Óvoda	Sásdi ÁMK Meserét Óvodája és Bölcsődéje
<u>Ritmusészlelés</u>		
Kiszáradt a ...	-	B
Hatan vannak ...	D, M, R, S	B, F, G, L
Két száll ...	M, R	B, G
Fehér liliomszál ...	-	G
Béres legény ...	-	B, F, G, L
<u>Ritmusvisszaadás</u>		
1	D, M, R, S	B, F, G, L
2	D, M, R	B, F, G, L
3	M, R	B, F, G
4	M, R	F, G
5	M	B, G
6	M	B
<u>Visszaéneklés</u>		
Kiszáradt a ...	-	B
Hatan vannak ...	D, M, R	B, F, G, L
Két száll ...	R	B, F
Béres legény ...	D, R	B, F, G
Milyen ünnep következik?	-	B, F, G, L

Bár a mérés során kislétszámú csoportokkal dolgoztam, a táblázat adatait olvasva megállapítható, hogy a vásárosdombói intézményben levő gyerekek képességei alacsonyabb szintűek, mint a sásdi gyerekéké. A Sásdi Általános iskolába járó gyerekek (mint már említettem az óvodai szakkörön is mindig részt vettek) több feladatot tudnak teljesíteni, nagyobb ismeretekkel rendelkeznek pl. a ritmusészlelésnél az Így tedd rá! módszerben résztvevők több helyes választ adtak meg, jobb zenei hallással rendelkeznek. A Vásárosdombói Mesevár Óvoda gyermekei gyengébb képességűek, elakadnak a feladatok végrehajtásakor, vagy bele se kezdenek, ezt alátámasztja a dallamok visszaéneklése is. Nem sikerül nekik, illetve a dalokat nem tudják eseményekhez-ünnepekhez párosítani.

7. ábra: Néphagyomány ismerete

(Forrás: Saját készítés a mérés eredményei alapján)

	Vásárosdombói Mesevár Óvoda	Sásdi ÁMK Meserét Óvodája és Bölcsődéje
Mi a Luca napja?	-	-
Ki volt Luca?	-	Boszorkány (G) Lány, aki segít másoknak (F, L) Lán, aki megvéd másokat (B)
Lehet dolgozni?	Nem (M) Igen (D, R, S)	Nem (G, F) Igen (B)
Lucaszék?	D, M, R, S	B, F, G, L
Luca-búza ültetése?	D, M, R, S – oviban	B, F, G, L
Mi a jelentése?	-	B, F
Cédulázás?	-	-

Azok a gyerekek, akik kapcsolatban állnak az Így tedd rá! pedagógiai programmal, szélesebb körű ismeretekkel rendelkeznek. A módszertannak köszönhetően több lehetőség adódik a néphagyományok ismertetésére, tovább éltetésére, ez a válaszokban is megmutatkozik. A sásdi gyerekek több kérdésre tudják a helyes választ, illetve határozottabbak, nem bizonytalanodnak el, hogy jót mondanak-e vagy nem. A szakköröknek köszönhetően vannak különleges napok pl. karácsonyi Így tedd rá! délután, Húsvétváró, nyári egy hetes táborok. Az említett alkalmak is hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyerekek szélesebb körű ismereteket szerezzenek, több lehetőség adódik a különböző információk, hagyományok elsajátítására.

8. ábra: Tánclépések, mozgás ritmikussága

(Forrás: Saját készítés a mérés eredményei alapján)

	Vásárosdombói Mesevár Óvoda	Sásdi ÁMK Meserét Óvodája és Bölcsődéje
<u>Tánc lépés ismétlése</u>		
Séta helyben	D, M, R, S	B, F, G, L
Séta előre-hátra	D, M, R	B, F, G, L
Sarkazó	D, R	F, G, L
Dobbantó	R	B, F, G
<u>Zene + körbe járás</u>	D, M, R, S	B, F, G, L
<u>Zene + tánc + taps</u>	M, R	B, F, G, L
<u>Zene</u>	R (D, M)	Dobbantó (B) Minden lépés (F, G) Séta és sarkazó (L)

A tánc lépések elsajátítása során kisebb eltérés mutatkozik a két csoport között, de azért látható, ha jól megnézzük az olvasó. A módszertanban részt nem vevő gyerekek közül is többen részt vettek a feladatokban, kettő-három gyermek mindig helyesen teljesítette a tevékenységeket, de az Így tedd rá! szakkörre járó gyerekek jobb teljesítménnyel rendelkeznek. Látható, hogy a lépések elsajátítása során is, a sásdi gyerekek közül három-négy gyermek mindig teljesíti a feladatot, ezzel ellentétben a másik csoportból van, ahol csak egy vagy kettő gyermek érti meg mit és hogyan kellene teljesíteni.

Fontos kiemelni, hogy a mozgásos-táncos tevékenység, a zene ritmusára történő mozgás, egy adott zene hangulatához igazodó mozgássor ebben a korosztályban annak a gyermeknek is örömet okoz, aki nem pontosan tudja utánozni a mutatott lépést. Ennek az is lehet az oka, hogy a zenére történő spontán mozgás nem igényel előismeretet, egy természetes önkifejezési forma, vagy játéktevékenység a gyermekek számára. A mérés ezen megfigyelése egyúttal aláhúzza a táncpedagógiai módszerek, és a mozgást középpontba helyező komplex művészeti módszertanok (mint például az Így tedd rá! program) adaptálásának fontosságát az óvodai nevelésben.

2.4 Transzferhatások és helyi népszokások

Dolgozatomban a gyerekek képességei mellett választ szerettem volna kapni arra, hogy az Így tedd rá programnak milyen egyéb transzferhatásai vannak a zenei és táncos képességek, ismeretek fejlesztésén túl? Milyen más kognitív és szociális képességeket fejleszt? Harmadik kérdésem, hogy a tipikusan helyi (somogyi/baranyai) népszokások mennyire jelennek meg a foglalkozásokban, van-e erre törekvés? Van-e lehetőség a megvalósításra? A kérdések megválaszolásához hospitálásokat végeztem a Sásdi ÁMK Meserét Óvodája és Bölcsődéjében és a Kaposvári Fésűs Éva Központi Óvodában, valamint interjút készítettem Budainé Balatoni Katalinnal-programgazdával, Bóla Máriával-a kaposvári intézmény óvodavezetőjével és Bencze Andreával-Így tedd rá! foglalkozásvezetővel, a sásdi intézmény óvodapedagógusával.

2.4.1 Hospitálások

A hospitálások során főleg a gyerekek képességeit figyeltem meg, hogy milyen szinten tudják leutánozni az óvodapedagógusokat? Szélesebb körű ismereteik megjelennek-e a foglalkozások során? Az tevékenységek közben jelen van-e más terület fejlesztése az ének-zene és a tánc mellett?

Elsőként, szeptember 13-án, végeztem hospitálást, a sásdi óvodában, ahol a délutáni foglalkozást Bencze Andrea foglalkozásvezető tartotta. A szakkörön 10 gyermek vett részt (ebből kettő fiú volt). A gyerekeket szüleik is elkísérték, a délutánt együtt töltötték. Az óra előtt a foglalkozásvezető felragasztott egy napot a padlóra, ragasztószalag segítségével. A különböző tevékenységek alatt a nap mindig szerepet kapott pl. köralakítás, táncolás a nap sugarain.

9. ábra: Kör alakítás a Nap segítségével

(Forrás: Saját fénykép, 2023, Sásd)

A foglalkozás során a jó idő, a nap és a madarak kerültek a középpontba. Az első néhány percben egy kismadarat reptettek a gyerekek egymás kezébe, egy aranyos madaras mondóka gyakorlásával, kis idő után kettő madár lett, majd három. A mondókázás közben ismeretbővítés is történt: Ki milyen madarat ismer? Melyik madár hogyan néz ki? Hol élnek a madarak? Mit esznek a madarak? Ezt követően játékos feladatok következtek a földön ülve, egyszerre jelent meg az éneklés, a mondókázás és a végtagok mozgatása. Többször előkerült az Itt van az oltár, itt a gyertya kezdetű mondóka, amit a gyerekek nagyon élveztek.

Az óra második felében a színek kerültek előtérbe (a játékokba én is bekapcsolódtam). Mindenki választott egy tulipánt a zsákból, zenére sétáltunk, amikor a foglalkozásvezető mondott egy színt, megöleltük egymást pl. kék – akiknél kék tulipán volt megölelték egymást. A következő játékban cserélni kellett, amikor színt hallottunk pl. sárga – akinél sárga tulipán volt, cserélt egy gyermekkel. Az utolsó körben a foglalkozásvezető két színt mondott, így kellett egymással cserélni pl. piros zöld – a piros tulipánosok a zöldekkel cseréltek. Mindegyik változathoz 3-4 kört játszottunk. A végén egy énekes játékkal kedvezett a foglalkozásvezető a gyerekeknek, majd zárásként a teremben megtalálható eszközökkel kirakhatták a résztvevők a napot és egy-egy matricát választhatott mindenki magának jutalom, illetve ajándék gyanánt. A hospitálás után áttanulmányoztam, hogy milyen eszközök állnak rendelkezésre, illetve egyeztettem a foglalkozásvezetővel, hogy mikor lenne lehetőségem interjút készíteni és elvégezni a mérést a gyerekekkel.

10. ábra: Nap kirakása Így tedd rá! eszközökkel

(Forrás: Saját fénykép, 2023, Sásd)

A kaposvári intézményben december 07-én hospitáltam, a Napsugár csoportban. A csoportban 23 gyermek van, de aznap betegségek miatt csak 17-en voltak. 9 órakor érkeztem meg, a reggelinek már vége volt. Beléptemkor a gyerekek kicsit meglepődtek, de hamar visszatértek a játékukhoz, a megszokott napi rutinhoz. 5 gyermek a szőnyegen egy karácsonyfát rakott ki az Így tedd rá! tulipánjaiból, öt gyermek a galéria alatt építőjátékokkal játszott, hárman az asztalnál

színezték, hárman a babaszobában tevékenykedtek, egy gyermek pedig szemlélődött, minden játszócsoporthoz becsatlakozott pár perc erejéig.

Már megérkezésemkor is zene szólt a háttérben, az óvodapedagógustól megtudtam, hogy a Csillagregre album zenéi vannak beállítva a lejátszólistára. A dallamok kellemes, karácsonyra készülődő hangulatot teremtettek a csoportban. Kis idő múlva a gyerekeknek nagyobb lett a mozgásigénye, futkározni kezdtek a csoportban, amit nem szorgalmaz a csoport szokás-, és szabályrendszere, ezért az óvodapedagógus elővette az Így tedd rá! módszertan eszközeit és kialakított egy pályát lábtornagyakorlatnak: korongok, babzsákok, kötelek.

11. ábra: Járásgyakorlat Így tedd rá! eszközökkel

(Forrás: Saját fénykép, 2023, Kaposvár)

Amint az óvodapedagógus letette az első kelléket, már sorakoztak is a gyerekek egymás után. Mondani se kellett, mi mit jelent ügyesen tudták maguktól pl. egy lábon való ugrálás, páros lábon ugrás, lábujjhegyen járás. Az óvodapedagógus elmondta, hogy gyakran szereti alkalmazni a lábtornát, a gyerekek járása és tartásjavítása érdekében. Mikor már sok gyermek volt a sorban (10 perccel később), pályamódosítás következett. Az eszközök közé bekerültek a diók és a pocsolyák. A rendezésben a gyerekek is segítettek, amit nagyon élveztek, így az alkotásnak is a részesei lehettek. A gyakorlat közben a környezetismeret is helyet kapott pl. a dió-Mikor terem? Ki szereti? Mit lehet készíteni belőle? A madarak ehetik-e? Ebből a kérdésből áttérrelődött a téma a madarakra-Mit csinálnak télen? Magyarországon maradnak-e vagy elrepülnek? Hogyan tudunk segíteni nekik? Mit ehetnek?

Féltízkor kezdődött meg a szőnyegen a pakolás. Miután minden kellék a helyére került az óvodapedagógus elővett egy virágot szimbolizáló szőnyeget (6 szirma volt). A virág az énekzene foglalkozás jelképe. Mivel kicsi a csoport a gyerekek létszámához képest, hogy kényelmesen elférjenek a szőnyegen, kettő (szükség esetén három) csoportban tevékenykednek a gyerekek. Egy testséma gyakorlására alkalmas mondókával kezdődött a foglalkozás (Itt az oltár, itt a gyertya...). A mondóka után a Mikulás előző napi látogatásáról beszélgettek, majd a téma áttérrelődött a Jézuska várására, a karácsonyra. A gyerekek tésztát gyúrtak (babzsák) és kalácsot

sütöttek. Megbeszélték mi kell a kalácshoz-tésztájához és a töltelékéhez. Ezt követően az Így törik a diót... mondóka gyakorlása, tanulása következett. Majd a Dió, dió, só, só... mondókával játszottak. Ezt követően minden gyermek kapott egy farudat, ez szimbolizálta a tűzhely begyűjtését, ehhez kapcsolódott a Kipp-kopp kalapács... mondóka. Kétszeri ismétlés után a rudakat ütötték össze, ezzel is gyakorolva az egyenletes lüktetést és a halk-hangos különbségét.

12. ábra: Kipp-kopp kalapács...

(Forrás: Saját fénykép, 2023, Kaposvár)

A foglalkozás végén megették a kalácsot, majd az óvodapedagógus kiosztotta a csörgőket (minden gyermek kapott egyet). A zenehallgatás alatt a gyerekek ritmusra zenélhettek a csörgőkkel – volt, aki csak tapsolni szeretett volna. 10 órakor volt csoportváltás, újabb gyerekek jöttek, akik szintén végig „játszották” a foglalkozást. Fél tízenegykor az óvodapedagógus énekelni kezdte a Dolgozni szaporán kezdetű dalt, a csoport szokása, hogy ezt a dalt meghallva a gyerekek összehajolják a játékokat és körben leülnek a szőnyegre.

Miután minden gyermek helyet foglalt a szőnyegen az óvodapedagógus középre tett egy gyertyát, amit meggyújtottak, és énekelni kezdték a Mesetündér jöjj el kezdetű dalt. A dal végén az óvodapedagógus mondókával (Sűrű erdő közepén...) bevezette az aznapi mesét. A mesét figyelmesen, tátott szájjal hallgatta minden gyermek. A mese végén elmentek kezet mosni, majd asztalhoz ültek, ahol gyümölcsötálak várták őket.

A délelőtti folyamán nagyon jó érzés volt hospitálni a csoportban. Az óvodapedagóguson látszott a tapasztalat, a gyerekszeretet. A tevékenységekbe beleélte magát, szerepet vállalt, amivel motiválni tudta a gyerekeket. A gyerekeken is látszott az önfeledt vidámság, az öröm. Boldogan játszottak egymással, konfliktus nem is fordult elő a délelőtti folyamán. Az óvodapedagógus kéréseit teljesítették, sokszor még kérni se kellett, önmaguktól tudták, mikor mit szükséges tenni. A módszertan eszközeit is bátran, tudatosan használták. Látszódom, hogy ismert számukra, mindennap jelen van az életükben. Örültem, hogy ott lehettem, a módszer mélyebb megismerése miatt is, és tapasztalatszerzéseként is (rengeteg új ötletet sajátítottam el, amit én is hasznosíthatnék a munkám során).

Mindkét hospitálásomon azt láttam, hogy a jelenlevő gyerekek önbizalma erős, bátran mernek megszólalni vagy megmozdulni. Helyes válaszokat adnak az óvodapedagógus kérdéseire, és ők maguk is sokat kérdeznek, érdeklődő személyiségűek. A foglalkozások során más területek fejlesztése is megjelenik. Rendszeresen számolnak pl. hány sugara van a napnak, amit a táncoláshoz használtak? Hány gyerek van ma a teremben? Hány kék tulipán van a földön? Megszámolták a babzsákokat és köteleket, amin járásgyakorlatokat végeztek. A külső világ tevékeny megismerése is folyamatosan jelen van egy-egy esemény vagy ünnep megbeszélése közben pl. a felragasztott nap alapján sokat beszéltek a jó időről, a tavaszról és a nyárról. A madarak körbeadogatása során szintén az ismeretbővítés volt jelen (lakhelyük, táplálkozásuk, védelmük). A kaposvári intézményben az adventi időszak kapott nagy szerepet. Sokat beszélgettek a karácsonyról (fa feldíszítése, kalács sütése, vendégek meghívása, közös családi sütés-főzés). A sok mondóka gyakorlása, a dalok éneklése és a beszélgetések, magyarázatok, mind az anyanyelvi fejlesztést szolgálják. Fejlődik a gyermekek beszédkedve is. Jó példát látnak a helyes megfogalmazásra, az illedelmes kommunikációra. A sásdi intézményben drámajáték is megjelent a madarak bőrébe bújva a foglalkozás elején, ahogy a gyerekek csicseregtek, szárnyaltak. A kaposvári intézményben a délelőtti körbe be van építve a módszertan alkalmazása, így is hozzájárulva a különböző területek fejlesztéséhez. A mesélés is jelen volt a délelőtti körben, ami a gyerekek fantáziáját és türelmét fejlesztette. A tevékenységek során gyakori a párkeresés, a körtánc, egymás megölelése, ezek mind hozzájárulnak a szociális készségek fejlődéséhez. A gyerekek megtanulják elfogadni egymást, kivárlják sorukat, amíg ők következnek. A kör alakzattal, a forgásokkal és lépésekkel a térészlelésük, az irány érzékelésük és az alakzatok ismerete is fejlődik. A különböző formák kirakása közben (pl. nap, fenyőfa) kreativitásuk, képzelőerejük kap hangsúlyt, képzelőerejük, valamint a rakosgatással finommotorikájuk is fejlődik. A hospitálások alatt megfigyeltem, hogy több gyermek is önmagától dobantja vagy tapsolja a ritmust zene hallgatás vagy dal éneklés során, ez a tevékenység megnyugtató számukra, valamint alátámasztja ritmushallásukat, zenei képességeiket.

2.4.2 Interjúk

Az interjúk során a megkérdezett pedagógusok motivációjára lennék kíváncsi, hogy miért választották a szakterületüket? Hogyan kerültek kapcsolatba az Így tedd rá! pedagógiai programmal? Milyen transzferhatásai vannak a programnak? A tevékenységek összhangba hozhatóak-e a helyi hagyományokkal, értékekkel? Eszközként félig strukturált interjút választottam.

A kérdéseket egy személyes beszélgetésre terveztem, egy támpontként hasznosítottam őket, hogy az alanyok bátrabban, feszültségek nélkül tudjanak válaszolni, örömmel osszák meg velem véleményeiket, gondolataikat. (2.sz. melléklet)

Az első interjút Bencze Andreával készítettem, 2023. november 8-án, szerdán. Andrea a sásdi intézményegyüttes óvodájában dolgozik, óvodapedagógusként. Így tedd rá! foglalkozásokat tart szerdánként az óvodásoknak, csütörtökönként az iskolásoknak.

Néhány évvel ezelőtt Vásárosdombón dolgozott az önkormányzatnál, majd a helyi óvodában helyezkedett el és közben levelező tagozaton elvégezte az óvodapedagógus képzést, Kaposváron. Néptáncos múlttal rendelkezik, több, mint 10 évig táncolt, ezért is választotta az Így tedd rá! képzést, így lehetősége van továbbadni a hagyományokat egy modernebb módszertan segítségével. Már az egyetemi tanulmányai alatt is kapcsolatba került a pedagógiai programmal, a 2017-es évtől foglalkozásvezetőként tevékenykedik. Rendszeresen tart délutáni szakköröket, ünnepi összejöveteleket és nyári táborokat. Andrea szerint „ez egy olyan korszerű módszertan, ami magával ragadja a gyerekeket, sokoldalúan fejleszt. Biztosítja az önfeledt szórakozást, miközben továbbadható a néphagyomány”. A fő cél a szórakozás, az öröm és a kapcsolatépítés. Fontos, hogy a gyerekek úgy vegyenek részt a fejlesztésen, hogy ezt észre se vegyék, a foglalkozások játékosága biztosítja ezt számukra. A közösség, a résztvevők társasága hozzájárul a szocializálódáshoz. A gyerekek bátrabbak közlékenyebbek lesznek, és elsajátítják a türelem és az elfogadás képességét.

A visszajelzések pozitívak, sok dicsérő szót kap a szülőktől, rengeteg ölelést a gyerekektől (amiket én magam is láttam a nyári táborok, a hospitálások és a mérés során). Az elégedettséget mi sem bizonyítja jobban, mint a sok visszatérő gyermek. Nem egy olyan gyermek van, aki már több éve részt vesz a szakkörökön és a táborokban nyaranta. Amikor szülő foglalkozás van, a hozzátartozók is szívesen jönnek, és tevékenykednek a gyermekeikkel, sokszor még a kisebb-nagyobb testvérek is jönnek. Az órák végén a szülők és a gyermekek se szeretnének hazamenni. Kollégái véleményei megosztóak, vannak, akik kifejezetten kedvelik a módszertant, toborozzák a résztvevőket. De vannak sajnos olyanok is, akiknek nem a szíve csücske. Andrea az Így tedd rá!-s tapasztalatait a legjobban a délutáni foglalkozásokon és a nyári táborokban használja, de amikor csak ideje engedi, és lehetősége van rá, az óvodai csoportban is és hasznosítja a délelőttiök során. Sokszor szervez ünnepekhez kapcsolható délutánokat pl. karácsonyi Így tedd rá!, Húsvétváró, Gyereknapi, Nyári tábor. A rendezvényeken mindig sokan vannak, szívesen jönnek a foglalkozásokra.

A jövőben szeretné elvégezni a pedagógiai program minden képzését, hogy mintapedagógus lehessen. Rendszeresen részt vesz a pedagógus expón, amelyet továbbra sem szeretne

kihagyni. Valamint tagja szeretne lenni a Kaposvári munkaközösségnek. Emellett szeretne családot alapítani párjával. Két kisgyermeket szeretne, akik reményei szerint szintén a tánc nyomába erednek. Úgy gondolja a módszertan összeegyeztethető a helyi hagyományokkal, vannak átfedések, illetve kis kreativitással tájegységekre szabható megfelelő ismeretek birtokában.

A beszélgetés végén egy plusz tanácsot fogalmazott meg Andrea: „Minden pedagógusnak részt kellene vennie a pedagógus expón”, kihagyhatatlan élmények és ismeretbővítés terén egyaránt. „Számos új tapasztalatot szerezhet a résztvevő”.

A következő interjúalanyom Budainé Balatoni Katalin. A programgazdával személyesen nem tudtam beszélni sajnos, de találtunk olyan időpontot, ami mindkettőnknek megfelelt, így telefonon keresztül tartottuk meg a beszélgetést, 2023. november 14-én.

Katalinnak kettő lány gyermeke van, egyik 10. osztályba jár, másik 6. osztályban tanul. A család sok energiát fordít arra, hogy minél több időt tudjanak együtt tölteni. Katalin nagyon szeret futni, ez a fajta tevékenység kikapcsolja és a szabadság érzetét nyújtja számára. Elmondása szerint „egy kicsit a személyiségemhez is illik, kell, hogy ilyen gyors tempóba ventilláljam magamnak az életet”. Számára a futás hobbi, egy kis énidő. Kata szeret olvasni és puzzlezni, ami elmondása szerint a „kutatói attitűdöm, hiszen sok apró részletből kell egy egészet megalakítani”.

Kérdésekre válaszolva, Katalin beleszületett egy olyan családba, ahol a művészeti nevelés a mindennapjaik része volt. Édesanyja táncos volt, és viseletkészítő, nevelőapja népzénesz. A szülői háttérrel ez egyfajta adottság volt, a népművészet körülölelte nap mint nap. A családi környezetnek köszönhetően nem is tudja művészetnek nevezni, számára ez maga az élet, ezeket a pillanatokat átélte mindennap, az ismeretek körbevették az élete minden percét. Fiatalabb korában még nem tudta, hogy ezzel a területtel, pedagógiai programmal szeretne foglalkozni. „Nem volt tudatos pályaválasztás. Nagyon érdekes így utólag visszagondolni, hogy így, szépen az élet terelt erre, efelé a téma felé. Az egész program, az a pedagógiai innováció, amit megvalósítottam az sose volt tervszerű, mindig inkább egy reflexió válasz volt a körülöttem levő jelenségekre”.

Katalin még főiskolai szinten végzett osztatlan képzésben, a szakdolgozatára azt mondták az államvizsgán, hogy „ebből azonnal tankönyvet kell csinálni és publikálni kell, mert, hogy ez milyen hasznos lehet másoknak is. És akkor így született meg az első könyvem.” (Zöld színű Így tedd rá! Táncos mozgásfejlesztés az óvodában óvó- és táncpedagógusok részére) Az egész a könyvből és a szakdolgozati véleményből indult. Kata néptáncpedagógusi végzettséggel rendelkezik, így a főiskolával párhuzamosan már aktív pedagógusként dolgozott, bölcsődétől egészen a felnőttoktatásig (minden korosztállyal és minden intézménytípusban). Az így tedd rá!

név Katalin férjének köszönhető, ő választotta ki a módszertan elnevezését. A pedagógiai program szimbóluma a tulipán, ami annak köszönhető, hogy „egy gyönyörű szép női motívum a magyar népi kultúrában, valamint ez is sorsszerű. Kettő óvodába jártam Budapestre, az egyik helyen nemzetiszínű zászló, a másik helyen tulipán volt a jelem.”

A módszertant az elején Katalin még néptáncpedagógusként kezdte el, ma már egy komplex pedagógiai programnak gondolja. A célja, hogy a magyar kultúra a köznevelésben helyet és utat találjon. A képzési cél, hogy aki elsajátítja az ismereteket, az szemléletet kapjon, integrálni tudja a kultúrát mindennapi munkája során a nevelési és az oktatási intézményekben. A képzés elvégzésének nincs alap feltétele pl. zeneiskolai tanulmány vagy táncoktatásban való részvétel. „Van egy foglalkozásvezetői hálózat, ami ehhez tartozik. Ha azt látjuk, hogy foglalkozásvezető, akkor úgymond, egy licenrhálózatba kapcsolódnak be. Ott már vannak elvárások.” Tehát, ahhoz, hogy valaki hivatásos Így tedd rá! foglalkozásvezető legyen, tarthasson szaköröket, délutáni órát, szükség van egyfajta minőségbiztosításra. Mind ez annak érdekében történik, hogy csak olyanok vezethessenek csoportot, akik megfelelő tudással rendelkeznek, hajlandóak folyamatosan továbbképzést végezni az adott igényeknek, ismereteknek megfelelően. Van táncos és van játékos, aki az előbbit szeretné tartani, ott elvárás a táncosmúlt.

A programgazda szerint ez egy nagyon-nagyon népszerű módszertan, ami annak köszönhető, hogy „mindenkiből felszínre hozta azt a belsőigényt, ami legbelül él a magyar kultúra iránt. Legyen 3 éves, legyen 93 éves, mindenkit megnyit.” Nagyon pozitív a pedagógusok visszajelzése, felszabadító érzés számukra ez a fajta ismeret-elsajátítás. A nevelésben és oktatásban dolgozók szerint, hiánypótló „és folyamatosan odajutunk, hogy milyen fontos lenne, ha ez a pedagógusok képzésébe bekerülne”. A szülőktől is pozitív visszajelzések érkeznek, hiszen a gyerekek boldogságát látják benne, hogy örömmel táncolnak-játszanak-énekelnek, előveszik a tulipánokat, a diókat, amiket otthon is igényelnek. Több esetben a gyermek a szülőt is, testvért is bevonja otthon a közös játékba, szívesen mutatják be a tanultakat, az elsajátított ismereteket. „Bármilyen is állíthatom, hogy ez a legfontosabb és legjobb visszacsatolás.”

Az eszközök kiválasztásánál a természetközelség volt a cél, régen is mindig jelen volt a gyermek tanulása során a környezet felfedezése, megismerése. Katalin próbált olyan eszközöket behozni, amelyek számára jó élményt okoztak a gyerekkorában, amikkel szívesen játszott pl. gumi. Nagyon szeretett iskoláskorában gumizni. Igyekezett a régi játékokat visszahozni „modern köntösben, színes formában, magas minőségű kivitelben”. A dió kicsit speciális, főleg a tánclépés tanítására szolgál eszközként, ugyanakkor praktikus, hiszen már egy kisgyermek számára is érthető a diótörés, így gyorsan elsajátítható a lépés. A zenei anyag létrejöttének az alapja, hogy éppen mikor mire volt szükség, mi az, amit megkedvelt. Tudta, hogy milyen hosszú

és milyen dinamikus zenére van szükség az adott foglalkozáshoz, amire a kisgyermek is kényelmesen mozognak. Sok játék került a táncok közé. Mindig az igényekre épül rá a zenei anyag. Az utolsó előtti kérdésemre Kata azt válaszolta, hogy ez nagyon-nagyon komplex. És az elmúlt 10-15 évben még ő maga is rá tud csodálkozni, hogy egy-egy játék vagy táncos feladat, az mennyire komplexen jeleníti meg a különböző készségeket és képességeket, „úgyhogy semmit nem fogok tudni kiemelni és szinte közhelynek hangzó választ kell adnom, hogy minden képesség és készség ott van a játékokban. Vannak olyan játékok, amiknek megvan a maga fókusza pl. kommunikáció, mozgásos kompetenciák, szociális kompetenciák.”

Katalin úgy véli a módszertant be lehet építeni egy adott tájegység kultúrájába, összhangba hozható az adott hely értékeivel, szokásaival. Ő is dolgozott már így, ilyen fajta megközelítéssel, azonban nem tartja elsőfokú prioritásnak, hogy ha gyerekekkel játszunk az feltétlenül egy tájegységről való legyen. Sokkal fontosabb az a tény, hogy korosztálynak megfelelő legyen.

A programgazda hosszú távú célja, hogy a módszertan megjelenjen a felsőoktatásban, elérhető legyen minden pedagógus részére, hogy legyen egy jó-modern eszköz a kezükben a gyerekek motiváló, kultúraátadó neveléséhez és oktatásához.

Végül a harmadik interjúalanyom Beller Margit (Gitta) volt, aki a Kaposvári Fésűs Éva Központi Óvodában dolgozik, a Napsugár csoport óvodapedagógusa. Mivel a hospitálás során ő tartotta a foglalkozást, így őt kértem fel az interjúhoz az óvodavezető helyett.

Gitta Kaposváron született, az általános iskolai tanulmányait ének-zene tagozaton végezte el, majd később, a középiskolában, idegenforgalmat, vendéglátást tanult. Az utóbb említett foglalkozási körben dolgozott néhány évet. Óvodapedagógus végzettségét 2006-ban szerezte meg. Egy hatéves kislány van, akit párjával együtt nevel. Szeret olvasni és kézműveskedni, de a kirándulás se áll tőle távol. Szívesebben megy színházba és moziba is. A gyerekeket nagyon szereti, mindig is érdekelte mit miért tesznek, ez a fajta gondolkodásmód segítette pályaválasztását, „továbbá egy nagyon kedves ismerősöm, Podráczky Judit is sokat segített abban, hogy rátaláljak az utamra. Azóta is hálás vagyok neki ezért”.

Az Így tedd rá! pedagógiai programmal jelenlegi munkahelyén találkozott, legközelebbi kollégája Dr. Weiszné Ambrus Veronika, Így tedd rá! mintapedagógus. Említett kolléganőjétől sok ismeretet gyűjtött, rengeteg új információt és számos jó praktikát, gyakorlatot sajátít el. Gitta a programot nagyon hasznosnak találja, játékosan lehet fejleszteni a gyerekeket, modern módszer segítségével lehet továbbadni a néphagyomány ismereteit és játékba integrálva lehet a tánc alaplépéseit elsajátítani. A módszer segítségével komplexen fejleszthetők a gyerekek. A módszertan eszköztára biztosítja a sokoldalú fejlesztést, tudástámogatást.

A pedagógus fő célja a biztonság, a gyerekek jól érezzék magukat, hiszen „ha a szeretetteljes légkör biztosítja van a számukra, akkor a nevelés és fejlesztés is sokkal hatékonyabban megvalósítható”. Fontos számára az önfeledt játékélmény, és mindemellett a tudatosan felépített nevelés megvalósítása. Kiemelendő szerinte, hogy a fejlesztés ne didaktikusan valósuljon meg, hanem játékba integrálva, és persze hiteles értékközvetítéssel. Gitta a módszert csak a mindennapi tevékenységek során hasznosítja, külön szolgáltatást, szakkört nem biztosít.

A pedagógiai programmal kapcsolatos visszajelzések pozitívak. A gyerekek örömmel vesznek részt a foglalkozásokon, még a nehezebben kezelhető, magatartásbeli problémákkal küzdő gyerekek is könnyen bevonhatóak, szívesen teljesítik a játékos feladatokat. A szülőktől is sok jó visszajelzést kap, boldogan mesélik, hogy a gyerekek otthoni játéktevékenységeikben is megjelennek a tanult dalok, táncok, játékok, mondókák. Az ismeretanyag visszaköszön önfeledt játékhelyzetükben. A nevelőtestület is támogató magatartást mutat, folyamatos a tudásmegosztás a kollégák között. Ha valaki elsajátít egy új ismeretanyagot, szívesen adja át társainak, illetve a többiek örömmel sajátítják el a praktikákat, és próbálják ki saját munkájuk során.

Az óvodapedagógus minél több olyan képzést szeretne elvégezni, ami beépíthető a mindennapi munkájába. Az Így tedd rá! pedagógiai programból egy képzés kivételével, mindent elvégzett. Gitta érdeklődik a mesepedagógia és a mentorlás iránt is, a jövőben ezekkel kapcsolatban is szeretne elvégezni képzéseket. Úgy gondolja, hogy a módszertan gyakorlatorientált, jól összeegyeztethető a helyi szokásokkal, hagyományokkal.

3 ÖSSZEFOGLALÁS

Mindig azt mondják az idősebbek, hogy néha-néha meg kell állni, hátranézni, és végig gondolni, tetteink milyen eredményeket provokálnak, milyen hatással vannak saját magunkra és a környezetünkre. Bevallom ezt többször megteszem, a diplomadolgozatom tervezése, készítése és írása közben ez többször megtörtént. Bátran jelenthetem ki, hogy mindig pozitív érzéseim támadtak, örömmel tölt el, hogy a témámnak köszönhetően részletesebb betekintést nyertem az Így tedd rá! pedagógiai program módszertanába. Számos új tapasztalattal és ismerettel lettem gazdagabb.

A kutatásom fő kérdése az volt, hogy bizonyítható-e, az a tény, hogy az Így tedd rá! pedagógiai módszertannal találkozó gyerekek jobb zenei és táncos képességekkel rendelkeznek, mint azok a gyerekek, akik nem vesznek részt ilyen nevelésben. Bár kutatásomat most kevés számú résztvevővel hajtottam végre, az eredményekből az látszik, hogy a kérdésekre a válasz, hogy jobb teljesítményekkel rendelkeznek az Így tedd rá! módszertannal találkozó gyerekek. A programban részt vevők több kérdésre tudtak válaszolni, ügyesebben tudták utánozni a ritmusokat, tánclépéseket. Valamint a módszerrel találkozóik közül összességében többen válaszoltak (jól) a kérdésekre, ellentétben a másik csoporttal, ahol kevésbé tudták értelmezni a kérdéseket, kéréseket.

A jobb eredményeknek úgy gondolom két oka lehet. Az egyik, hogy a tevékenységek komplex fejlesztő hatással bírnak. Bár a módszertan kifejezetten az ének-zenei képességekre és a tánc tanulásra alapozódik, körbe ölelve a néphagyományokat, számos más képességet is fejleszt pl. matematika (folyamatos számolások: Hány tulipánból raktuk ki a napocsát? Hány darab kék színű tulipán van a kezünkben...), külső világ tevékeny megismerése-környezetismeret (madarak tulajdonságai, évszakok tulajdonságai, néphagyományok megismerése, szokások elsajátítása...), vizuális ismeretbővítés (különböző formák kirakása eltérő anyagokból, fantázia fejlesztése, kreatív szemléletmód megalapozása...), mozgásfejlesztés (ugrások, fordulások, dobantás, futás...). A módszertan segítségével megtartott foglalkozások több ismeretet nyújtanak a résztvevőknek, nagyobb fejlesztő hatás éri a gyerekek koncentrációját, gondolkodását, mozgását, legyen szó mindennapi tevékenységről, vagy csak heti egy szakkörrel, a résztvevők mindegyik formában plusz tudásanyagot szereznek egy adott témáról, ismereteik sok hasznos információval bővülnek. És mindemellett fontos kiemelni a csapatmunkát, a közösségi nevelést. A gyerekek gyakorolják a különböző szociális képességek alkalmazását pl. türelem, kommunikáció, empátia, konfliktusmegoldás. Ezek mind fontosak a csoportkohézió és az

ismeretség-, barátszerzés miatt. A másik ok, hogy a program keretében folyamatosan szerveznek közös délutánokat (Márton-napi vigasság, Húsvétváró), szórakozási lehetőségeket, ahol plusz alkalom adódik a gyakorlásra, az egymástól való tanulásra, a közös események átélésére, pozitív emlékek szerzésére.

Kutatásom második pontja, hogy az Így tedd rá! programnak milyen egyéb transferhatásai vannak a zenei és táncos képességek, ismeretek fejlesztésén túl? Milyen más kognitív és szociális képességeket fejleszt? A választ már a fentiekben is említettem. A módszertan nagyon komplex, mondhatni hatással van minden képességre, készségre, amit az interjúk során megkérdezett pedagógusok is alátámasztanak válaszaikkal. Mind azt vallja, számos fejlődési lehetőséget hordoz magával, sokoldalúan biztosítja a gyermekek képességeinek fejlődését, jobb teljesítményt.

Felvetődött bennem a gondolat, hogy érdemes lenne megvalósítani a kutatást, nagyobb létszámú csoportokkal és az ország minden területéről. Vajon akkor is ezek az eredmények születnének? Illetve még egy gondolat. A mérések végrehajtása után, a dolgozat írásakor realizálódott bennem, hogy a vásárosdombói intézménybe járó gyerekek többsége hátrányos-, halmozottan hátrányos helyzetű, illetve néhányan gyermekvédelem alatt állnak. A sásdi és a kaposvári intézményben ezek az arányok máshogyan alakulnak, többségben vannak azok a gyerekek, akik jobb anyagi és családi háttérrel rendelkeznek. Felvetődik így a kérdés, a családi-, és anyagi háttér befolyásolja-e ezeket a zenei és táncos képességeket, a néphagyományokról való ismereteket? Érdemes lenne egy kutatást végrehajtani, ahol a képességek mellett a gyerekek háttérét is megvizsgálánk, hogy választ kaphassunk a kérdésre.

Végül az utolsó kérdésem, hogy a tipikusan helyi (somogyi/baranyai) népszokások mennyire jelennek meg a foglalkozásokban, van-e erre törekvés? Van-e lehetőség a megvalósításra? A pedagógusok mind azt mondják, hogy a módszertan, könnyen összeegyeztethető az adott hely szokásaival, értékeivel. Egy jól felkészült pedagógus a helyi adottságokhoz tudja igazítani a programot, összhangba tudja hozni a hely hagyományaival. Mindezek mellett a programgazda úgy gondolja, nem ez a legfontosabb feladat, hanem a gyerekek önfeledt játéklélményének biztosítása tájegységtől függetlenül, korosztálynak és képességeknek való megfeleléssel.

A módszertan már azóta érdekel, hogy először megismertem. A kutatásomnak köszönhetően be is iratkoztam az Így tedd rá! alapképzésre, amit április 12-14-ig, Kaposváron fognak megtartani. Már nagyon várom, hogy pontosabb ismereteket szerezhsek. A munkahelyemen szeretném is megbeszélni a vezetővel, hogy a következő tanévtől, már a saját óvodai csoportomban hasznosíthassam is a megszerzett tudásomat.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Diplomadolgozatom elkészüléséért sokaknak tartozom köszönettel. Szeretném megköszönni elsősorban családomnak, hogy támogattak a tanulmányaim során, segítették tanulásomat és munkámat, pozitívan fogadták továbbképzésemet, újabb ismereteim elsajátítását. Úgy gondolom, a támogatásuk és segítségük nélkül most nem tartanék ezen az úton.

Köszönöttem tartozom Bencze Andreának, hogy általa mélyebb betekintést nyerhettem az Így tedd rá! pedagógiai programba. Ha diákmunkáim során nem kerülök mellé dolgozni, valamint nem kér fel a nyári táborokhoz segíteni, az érdeklődésem talán nem lenne ilyen nagy a módszertan iránt. Külön köszönet, hogy részt vehettem vele első alakomként a Pedagógus Expon, 2024. január 27-én.

Az óvodapedagógus alapképzésen Dr. Nagyné Dr. Mandl Erika volt a konzulensem, akivel úgy gondolom jól össze tudtam dolgozni. Témaválasztáskor első gondolatom volt, hogy ismét a Tanárnőt kérjem fel konzulensnek. Hálával tartozom neki, hogy elfogadta kérésemet. Kérdéseimmel bátran fordulhattam hozzá mindig, sok támpontot, iránymutatást kaptam tőle.

Köszönöm segítségét Bóla Máriának és Bellér Margitnak (Gittának), hogy engedélyt adtak a hospitálásra a kaposvári intézményben, mellyel hozzájárultak a diplomadolgozatom elkészüléséhez. Külön köszönöm Gittának praktikái bemutatását, mellyel szélesítette a saját munkámat, az interjút és a fényképeket a csoportjáról.

Nagy köszönettel tartozom Budainé Balatoni Katalinnak is, hogy interjújával hozzájárult a kutatásomhoz. Rugalmas együttműködése segítség volt számomra, interjúja sok kérdésre választ adott, illetve még nagyobb igényt ébresztettem bennem a képzés elvégzése iránt.

Végül szeretném megköszönni minden gyermeknek a segítséget, akik részt vettek kutatásomban, szüleiknek a hozzájárulásokat, hogy gördülékenyebb legyen a képességek felmérése és persze ismerőseimnek a támogatást.

4 ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: „Parasztok Sáros vármegyéből" (Forrás: Kaposi Edit – Pesovár Ernő (1983.): Magyar Táncművészet. Budapest: Corvina Kiadó. p. 13.)	5
2. ábra: Úri bál (Forrás: Kaposi Edit – Pesovár Ernő (1983.): Magyar Táncművészet. Budapest: Corvina Kiadó. p. 23.)	9
3. ábra: A Hangoló Zenés Gyermekszínház előadása - Állatok olimpiája (Forrás: Saját fénykép, 2021, Kaposvár)	11
4. ábra: Farsangi szemüvegek készítése (Forrás: Saját fénykép, 2024, Vásárosdombó)	13
5. ábra: Szüreti mulatságra készülődünk az óvodában (Forrás: Saját fénykép, 2023, Vásárosdombó)	21
6. ábra: Ének zenei képességek eredményei (Forrás: Saját készítés a mérés eredményei alapján)	28
7. ábra: Néphagyomány ismerete (Forrás: Saját készítés a mérés eredményei alapján)	29
8. ábra: Tánclépések, mozgás ritmikussága (Forrás: Saját készítés a mérés eredményei alapján)	30
9. ábra: Kör alakítás a Nap segítségével (Forrás: Saját fénykép, 2023, Sásd)	31
10. ábra: Nap kirakása Így tedd rá! eszközökkel (Forrás: Saját fénykép, 2023, Sásd)	32
11. ábra: Járásgyakorlat Így tedd rá! eszközökkel (Forrás: Saját fénykép, 2023, Kaposvár)	33
12. ábra: Kipp-kopp kalapács... (Forrás: Saját fénykép, 2023, Kaposvár)	34

5 IRODALOMJEGYZÉK

Adshead-Lansdale Janet – Layson June (1994): Dance History. An Introduction. London: Routledge. Letöltés dátuma: 2024. 03. 24. forrás: <https://dancestudentspace.files.wordpress.com/2014/08/dance-history-an-introduction-routledge.pdf>

Andrea Kárpáti és Emil Gaul (2013): From Child Art to Visual Language of Youth. New Models and Tools for Assessment of Learning and Creation in Art Education. Bristol: Intellect

Asztalos Kata (2016): A zenei észlelési képesség szerkezete és fejlődése 5-17 éves korban – zenei diagnosztikus mérések óvodai és iskolai környezetben. Szeged. Szegedi Tudományegyetem

Balatoni Katalin (2019): Így tedd rá! Táncos mozgásfejlesztés az óvodában óvó- és táncpedagógusok részére. Budapest. Saramis Kft.

Balett. In: Budapest Táncművészeti Stúdió Szakgimnázium oldala. Letöltés dátuma: 2024. 03. 04. Forrás: <https://www.tanciskola.eu/index.php/2-nem-besorolt/64-klasszikus-balett>

Balogh Géza (2019): Az amatőr bábjáték múltja és jövője. Art Limes., 16 (1), p. 7-15

Bábjáték szócikk. In: Magyar Néprajzi Lexikon. Letöltés dátuma: 2024. 03. 04. Forrás: <https://mek.oszk.hu/02100/02115/html/1-449.html>

Deszpot Gabriella (2021): Kokas Klára mint abszolút pedagógus? Letöltés dátuma: 2024. 04. 15. forrás: https://real-eod.mtak.hu/9626/7/325_340_Abszol%C3%BAt%20pedag%C3%B3gusok.pdf

Foghtűy Krisztina (1993): Pedagógia, művészetpedagógia, múzeumpedagógia. Iskolakultúra, 3 (21-22), Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/29247/28965>

Forrai Katalin (2016): Ének az óvodában (Felújított, átdolgozott kiadás). Budapest: Móra Könyvkiadó

Gabnai Katalin (2001): Drámajátékok. Bevezetés a drámapedagógiába. Budapest: Helikon Kiadó

Gembris, Heiner (2002). Grundlagen musikalischer Entwicklung unter dem spezifischen Aspekt der Kommunikation. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: https://kw.uni-paderborn.de/fileadmin-kw/fakultaet/Institute/IBFM/Downloads/Abstract_Karajan_Centrum.pdf

Gurzó K. Enikő (2022): Reikort Ildikó alternatív zenepedagógiai módszere együttérzésre nevel. In: Magyar Nemzet online folyóirat. Letöltés dátuma: 2024. 04. 15. forrás: <https://magyarnemzet.hu/lugas-rovat/2022/12/reikort-ildiko-alternativ-zenepedagogiai-modszere-egyuttesre-nevel>

Hangszeres zene. In: Zenei ENCIklopédia honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 03. forrás: <https://www.zenci.hu/szocikk/hangszeres-zene>

Így tedd rá! program. In: Így tedd rá! honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://igyteddra.hu/>

Kaposvári Fésűs Éva Központi Óvoda Pedagógiai Programja (2021). Letöltés dátuma: 2024. 03. 01. forrás: https://www.fesusevaovoda.hu/pages/bajcsy-ovi/contents/media/248/247969/pedprog033742_0-1.pdf

Kaposi Edit – Pesovár Ernő (1983): Magyar Táncművészet. Budapest: Corvina Kiadó

Kerekítő foglalkozás meghatározása. In: Kerekítő honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://kerekito.hu/>

Könnyűzene: In: Zenei ENCIklopédia honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 03. forrás: <https://www.zenci.hu/szocikk/konnyuzene>

Kun Katalin (2013): Alapkészségek fejlesztési lehetősége a népi játékok és a néptánc tanításával. Tudásmenedzsment., 13 (1), 88–97. Letöltés dátuma: 2024. 03. 04. forrás: https://epa.oszk.hu/02700/02750/00028/pdf/EPA02750_tudasmenedzsment_2012_01_088-097.pdf

Láng Éva, Szöllősi Roland (2023): A mindennapos testnevelésen belül végzett táncos fejlesztő gyakorlatok hatása a tanulók kognitív és motoros képességeire. Új pedagógiai szemle 73 (7-8). 87–103 Letöltés dátuma: 2024. 03. 04. Forrás: https://epa.oszk.hu/00000/00035/00247/pdf/EPA00035_upsz_2023_07-08_087-103.pdf

Látható hangok program. In: Látható hangok honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://lathatohangok.hu/>

Major-Bácskai Alexandra (2020): Kokas Klára pedagógiája. In: Tudomány és Hivatás 5 (2) p. 75-83. Letöltés dátuma: 2024. 04. 15. forrás: https://epa.oszk.hu/04100/04185/00006/pdf/EPA04185_tudomany_es_hivatas_2020_02_075-083.pdf

Miendlarzewska, Ewa Aurelia, Trost, Wiebke Johanan (2014). How musical training affects cognitive development: Rhythm, reward and other modulating variables. Frontiers in Neuroscience, 7(8 Jan), 1–18. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://doi.org/10.3389/fnins.2013.00279>

Népzene. In: Pannon Enciklopédia. Arcanum Adatbázis Kiadó (N. a.) Letöltés dátuma: 2024. 03. 03. forrás: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/pannon-pannon-enciklopedia-1/a-magyarsag-kezikonyve-2/zene-es-tanc-16C2/nepzene-17A1/>

Reikort Ildikó (): Zenepedagógia tradicionális és modern zenei eszközökkel. A ReikArt összművészeti megközelítés. Letöltés dátuma: 2024. 04. 15. forrás: https://www.academia.edu/35889428/Zenepedag%C3%B3gia_tradicion%C3%A1lis_%C3%A9s_modern_zenei_eszk%C3%B6z%C3%B6kkel

Ringató program célja. In: Ringató honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://ringato.hu/>

S. Loraine Hull (1999): Színészmesterség mindenkinek. Budapest: Tericum Kiadó Kft.

Sásdi Általános Művelődési Központ Óvodájának és Bölcsődéjének Pedagógiai Programja (2021). Letöltés dátuma: 2024. 03. 01. forrás: https://www.sasdiovi.hu/pages/sasdi-amk-ovo-daja/contents/media/279/278092/pedagogiai_program.pdf

Syina Dalila– Warih Handayani (2023): Theater Arts Learning in Perspective of Child Development Psychology. Universitas Negeri Surabaya, Surabaya, Indonesia. Letöltés dátuma: 2024. 03. 24. forrás: <https://www.atlantis-press.com/proceedings/ijcah-23/125995574>

Solymosi Tari Emőke (2018): Felfedezőúton - élményközpontú interdiszciplináris művészetpedagógia a Zuglói Zeneházban. In: Magyar Tudomány 179 (6) p. 837-842. Letöltés dátuma: 2024. 04. 16. forrás: https://matarka.hu/cikk_list.php?fusz=157911

Szabolcsi Bence (1974): A zene története. Budapest: Zeneműkiadó

Szabó Attila (1997): Művészettörténet vázlatokban. A kezdetektől napjainkig. Győr: Szabó Attila (Rendelhető: Budapest: AKG Kiadó)

Színházművészet szócikk. In: Wikipédia. Letöltés dátuma: 2024. 03. 04. Forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Sz%C3%ADnh%C3%A1zm%C5%B1v%C3%A9szet>

Szőnyi Erzsébet (1984): Kodály Zoltán nevelési eszméi. Budapest: Tankönyvkiadó

Takács Vera: Játszunk bábszínházat (2016): Az MTV gyermekműsorai. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://gyerektvtort.blogspot.com/2016/09/babok-baratok.html>

Thurzó Sándor József (2020): Klasszikus zene vagy komolyzene? Történet dióhéjban!. Thurzó Sándor József – komolyzene blog. Letöltés dátuma: 2024. 03. 03. forrás: <https://duo-varadiensis.hu/a-zene-es-a-komolyzene-tortenete-diohejban/>

Toppantó programja. In: Toppantó honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://toppanto.hu/>

Varga Hajnalka (2020): A zenei képesség fejlesztésének technikái a zeneiskolai, illetve a konzervatóriumi gyakorlatban. [Szakdolgozat] Budapest: Vienna Konservatorium Budapest. in Parlando Zenepedagógiai folyóirat 2021 (1) Letöltés dátuma: 2024. 03. 03. Forrás: https://www.parlando.hu/2021/2021-1/Varga_Hajnalka.pdf

Vásárosdombói Mesevár Óvoda Pedagógiai Programja (2023)

Vedres Csaba (2006): Mi az, hogy könnyűzene?. Budapest: Kairosz Kiadó

Zenebatyu meghatározása. In: Zenebatyu honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 23. forrás: <https://zenebatyu.hu/>

6 MELLÉKLETEK

1.sz. melléklet - Zenei-mozgásos képességek és néphagyományok ismeretének mérése

1. Ritmusészlelés

Kérlek füleljetek! Kettő rövid ritmussort fogtok hallani, amiket szünet választ el egymástól. Figyelmesen hallgassátok őket. Döntsétek el, azonosak-e!

- ✓ Kiszáradt a diófa... első négy üteme → változás: negyedik ütemben 2 negyed
- ✓ Hatan vannak a... első négy üteme → nincs változás
- ✓ Két száll... első négy üteme → változás: harmadik ütemben 1 negyed és 2 nyolcad
- ✓ Fehér lilomszál... első négy üteme → változás: első ütemben 1 negyed és 2 nyolcad
- ✓ Béres legény... első négy üteme → nincs változás

2. Ritmusvisszaadás

Kérlek füleljetek! Rövid ritmus tapsolást fogtok hallani. Tapsoljátok vissza, amit hallotatok!

3. Visszaéneklés

Most rövid dallamokat fogok énekelni. Kérlek próbáljátok meg visszaénekelni utánam!

- ✓ Kiszáradt a diófa...
- ✓ Hatan vannak a...
- ✓ Két száll...
- ✓ Béres legény...

Rá ismertek az elhangzott dallamra? Tudjátok, milyen ünnephez kapcsolódik? → mindegyik után meg lehet kérdezni

Tudjátok, most milyen ünnep következik?

4. Luca napja

- ✓ Tudjátok-e mi a Luca-napja?
- ✓ Meg tudjátok mondani, ki volt ez a Luca?
- ✓ Mit gondoltok, Luca napján lehetett dolgozni?
- ✓ Hallottatok-e már a Lucaszékről?
- ✓ Szoktatok az oviban vagy otthon a családdal Luca-búzáat ültetni?
- ✓ Tudjátok, hogy mit jelent? Mi volt ennek a jelentése?
- ✓ Tudjátok, hogy mit jelent a cédulázás Luca-napján?

5. Tánc lépés ismételése

Most mutatni fogok nektek néhány tánc lépést. Próbáljátok megismételni!

- ✓ séta helyben 1,2-1,2
- ✓ séta előre és hátra 1,2-1,2-1,2-1,2
- ✓ sarkazó 1,2,3,4-1,2,3,4
- ✓ dobantó 1,2-1,2

6. Zene+körbe járás

Elindítok most egy zenét, sétálni fogunk rá egy-két kört.

7. Zene+taps

Ugyanezt a zenét fogunk táncolni. Közben tapsolok, segíthettek ti is!

8. Zene

Ugyanezt a zenét fogjátok hallani. Találjátok ki rá egy táncot, használjátok a tanult lépéseket! <https://www.youtube.com/watch?v=x9wUUO3gdR0>

Balaton Katalin

- Kérem, mondjon néhány gondolatot magáról! (szülőhely, család, iskolák, hobbi)
- Miért választotta a művészeti nevelés néptánc-népzene. néphagyomány alapú formáját? Mi volt a motivációja?
- Honnan ered a név: Így tedd rá?
- Hogyan kezdődött? Egyből program (szakkör) volt, vagy csak egy óvodai életbe beépített délelőtti foglalkozás?
- Miért a tulipán a program fő szimbóluma?
- Hogyan épül fel egy képzés?
- Van valami különös feltétele a képzésnek? Alkalmassági vizsga vagy zeneiskolai, tánciskolai, néptáncos múlt?
- Milyen visszajelzések érkeznek a programról? Elégedett az eredménnyel?
- Miért ezeket az eszközöket választotta a programhoz? (babzsák, dió, tulipán, gumiszalag)
- Milyen szempontok alapján választotta ki a program zenei anyagát? Miért pont ezeket a dalokat választotta?
- Ön szerint melyek a program legfontosabb transzferhatásai? Milyen képességeket erősít leginkább a gyermekeknél?
- Ön szerint milyen mértékben adaptálható a program az egyes tájegységek hagyományaihoz (dalaihoz, táncaihoz, stb.)?

Bencze Andrea

- Kérem, mondjon néhány gondolatot magáról! (szülőhely, család, iskolák, munka, hobbi)
- Milyen képzést végzett el a program indítása előtt? Miért pont ezt?
- Hogyan találkozott a programmal?
- Miért gondolja előnyösnek a program használatát? Ön szerint mit fejleszt?
- A szakkörök során mi az elsődleges célja?
- Milyen visszajelzések érkeznek a programról? (szülők, gyerekek)
- A szakkörökön kívül is használja az Így tedd rá! programban szerzett tapasztalatait?
- Mit gondol a jövőbeni szakmai útvjáról? Hogyan látja magát 5 év múlva?
- Ön szerint milyen mértékben adaptálható a program az egyes tájegységek hagyományaihoz (dalaihoz, táncaihoz, stb.)?

Bellér Margit (Gitta)

- Kérem, mondjon néhány gondolatot magáról! (szülőhely, család, iskolák, hobbi)
- Miért választotta a pedagógiai pályát? Mi volt a motivációja, hogy óvodapedagógus legyen?
- Hogyan találkozott a programmal?
- Miért gondolta, hogy ez jó hatással lenne Önre és a gyerekekre is?
- Miért gondolja előnyösnek a program használatát? Ön szerint mit fejleszt?
- A mindennapok során mi az elsődleges célja?
- Délutáni szakkört is szervez, vagy csak az óvoda délelőtti óráiba építi be a programot?
- Milyen visszajelzések érkeznek a programról? (szülők, gyerekek)
- Mit gondol a jövőbeni szakmai útjáról? Hogyan látja magát 5 év múlva?
- Ön szerint milyen mértékben adaptálható a program az egyes tájegységek hagyományaihoz (dalaihoz, táncaihoz, stb.)?

3.sz. melléklet – Pedagógusok és Szülők hozzájárulási nyilatkozata

Hospitálás Sásdon

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Cím: 7400 Kaposvár, Guba S. u. 40.
Tel.: +36-82/505-800
Honlap: <https://uni-mate.hu>

Nyilatkozat

Alulírott BENCZE ANDREA hozzájárulok, hogy Szenyéri Dóra (Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gyermek kultúra Ma szakos hallgató) foglalkozásomat megfigyelje, a feljegyzéseket és a foglalkozás során készült fényképeket a szakdolgozatához felhasználja.

Kelt: Sásd; 2023 (év) 09 (hó) 13 (nap)

Aláírás

Nyilatkozat

Alulírott Góty Balázs (szülő neve) hozzájárulok, hogy Szenyéri Dóra
(Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gyermek kultúra Ma szakos hallgató) Bencze
Andrea által tartott Így tedd rá foglalkozás során fényképeket készítsen, amiket a
szakdolgozatához felhasználhat.

Kelt: Sásd; 2023 (év) 09 (hó) 13 (nap)

Szenyéri Dóra

Aláírás

Nyilatkozat

Alulírott Szijártóné Danka Viktória (szülő neve) hozzájárulok, hogy Szenyéri Dóra (Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gyermek kultúra Ma szakos hallgató) Bencze Andrea által tartott Így tedd rá foglalkozás során fényképeket készítsen, amiket a szakdolgozatához felhasználhat.

Kelt: Szeptember; 2023 (év) 09 (hó) 13 (nap)

Aláírás

Nyilatkozat

Alulírott Szabó Gábor (szülő neve) hozzájárulok, hogy Szenyéri Dóra
(Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gyermekkultúra Ma szakos hallgató) Bencze
Andrea által tartott Így tedd rá foglalkozás során fényképeket készítsen, amiket a
szakdolgozatához felhasználhat.

Kelt: Szabó; 2022 (év) 08 (hó) 13 (nap)

Szabó Gábor
Aláírás

Nyilatkozat

Alulírott GÖTHYÉ PÉTER KRISZTINA (szülő neve) hozzájárulok, hogy Szenyéri Dóra (Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gyermek kultúra Ma szakos hallgató) Bencze Andrea által tartott Így tedd rá foglalkozás során fényképeket készítsen, amiket a szakdolgozatához felhasználhat.

Kelt: Szept.....; 2023 (év) 09..... (hó) 13..... (nap)

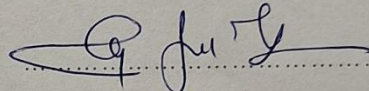

Aláírás

Nyilatkozat

Alulírott Tatárné Szili Gabriella (szülő neve) hozzájárulok, hogy Szenyéri Dóra (Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gyermekkultúra Ma szakos hallgató) Bencze Andrea által tartott Így tedd rá foglalkozás során fényképeket készítsen, amiket a szakdolgozatához felhasználhat.

Kelt: Szept; 2013 (év) 09 (hó) 13 (nap)

Aláírás

Nyilatkozat

Alulírott BELLER MARGIT hozzájárulok, hogy Szenyéri Dóra (Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gyermek kultúra Ma szakos hallgató) foglalkozásomat megfigyelje, a feljegyzéseket és a foglalkozás során készült fényképeket a szakdolgozatához felhasználja.

Kelt: Kaposvár, 2023 (év) 12 (hó) 07 (nap)

Beller Margit
Aláírás

Nyilatkozat

Alulírott ...*Garai Alexandra*..., mint szülő hozzájárulok, hogy Szenyéri Dóra (Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gyermekkultúra Ma szakos hallgató) a foglalkozás során gyermekemmel készített mérés eredményeit és fényképeket felhasználja (csak és kizárólag) szakdolgozata elkészítéséhez.

Kelt: *Vásárosdombó* ...; *2023* (év) ...*12*... (hó) ...*12*... (nap)

...*Garai Alexandra*...

Aláírás

Nyilatkozat

Alulírott Ódóe' Buzás Kitti....., mint szülő hozzájárulok, hogy Szenyéri Dóra
(Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gyermek kultúra Ma szakos hallgató) a foglalkozás
során gyermekemmel készített mérés eredményeit és fényképeket felhasználja (csak és
kizárólag) szakdolgozata elkészítéséhez.

Kelt: Vásárosdombos : 2023 (év) 12 (hó) 12 (nap)

Ódóe' Buzás Kitti

Aláírás

Nyilatkozat

Alulírott Papp Balogh Csaba....., mint szülő hozzájárulok, hogy Szenyéri Dóra
(Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gyermek kultúra Ma szakos hallgató) a foglalkozás
során gyermekemmel készített mérés eredményeit és fényképeket felhasználja (csak és
kizárólag) szakdolgozata elkészítéséhez.

Kelt: Vásárosdombó.....; 2023. (év) 12..... (hó) 12... (nap)

Papp Balogh Csaba.....

Aláírás

Nyilatkozat

Alulírott HÓDOSI LUSZANA....., mint szülő hozzájárulok, hogy Szenyéri Dóra
(Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gyermek kultúra Ma szakos hallgató) a foglalkozás
során gyermekemmel készített mérés eredményeit és fényképeket felhasználja (csak és
kizárólag) szakdolgozata elkészítéséhez.

Kelt: Vásárosbó.....; 2023. (év) ..12.... (hó) ..12.... (nap)

Hósi Lusanna

Aláírás

Nyilatkozat

Alulírott1401 1207....., mint szülő hozzájárulok, hogy Szenyéri Dóra
(Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gyermek kultúra Ma szakos hallgató) a foglalkozás
során gyermekemmel készített mérés eredményeit és fényképeket felhasználja (csak és
kizárólag) szakdolgozata elkészítéséhez.

Kelt:Sásd.....; (év) 2017 (hó) 12 (nap) 17

12

Aláírás

Nyilatkozat

Alulírott Hári Zoltán....., mint szülő hozzájárulok, hogy Szenyéri Dóra
(Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gyermek kultúra Ma szakos hallgató) a foglalkozás
során gyermekemmel készített mérés eredményeit és fényképeket felhasználja (csak és
kizárólag) szakdolgozata elkészítéséhez.

Kelt: 2023.....; 2023 (év) 11..... (hó) 18..... (nap)

[Signature].....

Aláírás

Nyilatkozat

Alulírott RAICZ AGOTA....., mint szülő hozzájárulok, hogy Szenyéri Dóra
(Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gyermek kultúra Ma szakos hallgató) a foglalkozás
során gyermekemmel készített mérés eredményeit és fényképeket felhasználja (csak és
kizárólag) szakdolgozata elkészítéséhez.

Kelt: Sásd.....; 2023 (év) ...12.... (hó) ...18... (nap)

Láncz AGOTA.....
Aláírás

Nyilatkozat

Alulírott KALZHERNE' HATVANI ANIKÓ, mint szülő hozzájárulok, hogy Szenyéri Dóra (Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gyermek kultúra Ma szakos hallgató) a foglalkozás során gyermekemmel készített mérés eredményeit és fényképeket felhasználja (csak és kizárólag) szakdolgozata elkészítéséhez.

Kelt: Sásd; 2023 (év) 12 (hó) 18 (nap)

KJ

Aláírás

4.sz. melléklet – Képek a kaposvári óvodából, amiket az óvodapedagógustól, Bellér Margittól kaptam

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Szenyéri Dóra
A Hallgató Neptun kódja: W3QB17
A dolgozat címe: Az Így tedd rá! módszertan fejlesztő hatásai
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Neveléstudományi Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Anganyelvi és Gyermekkultúra Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védelmet követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Kaposvár év április hó 20 nap

Szenyéri Dóra
Hallgató aláírása

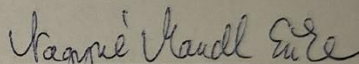
NYILATKOZAT

Szenyéri Dóra (név) (hallgató Neptun azonosítója: W3QB1J) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem³

Kelt: Kaposvár, 2024. április 20. nap

belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.